

RECURSOS DIDÀCTICS

VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA

4t curs d'ESO

Josep Martines (Coordinador)
Josep M. Escolano
Anna Esteve
Jaume Fornés
Ma. Àngels Francés
Glòria Gómez
Caterina Martínez
Rosabel Roig-Vila

Disseny coberta: Nina Lloréns

Il·lustracions i maquetació: Esperança Martínez

© Tabarca Llibres, S.L.

© Josep Martines (coordinador)

Josep M. Escolano

Anna Esteve

Jaume Fornés

Ma. Àngels Francés

Glòria Gómez

Caterina Martínez

Rosabel Roig-Vila

Edita:

Tabarca Llibres, S.L.

Av. Ausiàs March, 184

Tel.: 963 186 007

www.tabarcallibres.com

46026 • VALÈNCIA

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra sols es pot realitzar amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes per la llei. Si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, s'ha d'adreçar a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org).

ÍNDEX

PRESENTACIÓ I METODOLOGIA

1. Introducció	5
2. Plantejament didàctic	5
3. Estructura del llibre VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA 4t ESO	8
4. Objectius específics i competències VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA 4t ESO ..	21
5. Continguts de VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA 4t ESO	28
6. Criteris d'Avaluació de VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA 4t ESO	33
7. Estàndards d'aprenentatge de VALENCIÀ: LLENGUA I LITERATURA 4t ESO	37
PROPOSTES DIDÀCTIQUES I SOLUCIONS DE LES ACTIVITATS	43
UNITAT 1 QUI PERD ELS ORÍGENS PERD LA IDENTITAT	45
UNITAT 2 EL NOSTRE MÓN	63
UNITAT 3 I TU, QUÈ VOLS SER QUAN SERÀS GRAN?	77
UNITAT 4 L'ART A L'ATAC!	91
UNITAT 5 HEROÏNES D'ARA	105
UNITAT 6 RUTES URBANES	119
UNITAT 7 QUE NO PARE LA MÚSICA!	133
MODELS D'EXAMEN PER A CADA UNITAT	141
SOLUCIONS DELS MODELS D'EXAMEN PER A CADA UNITAT	251

1. INTRODUCCIÓ

Us presentem *Valencià 4t ESO: llengua i literatura*.

Valencià 4t ESO: llengua i literatura és un material didàctic adreçat a l'ensenyament de la llengua i la literatura a alumnes de 4t d'ESO; tanca una línia de materials didàctics que abasta el Primer i el Segon Cicle de Secundària.

En aquest llibre de recursos trobareu recomanacions per a traure'n el màxim profit i per a adaptar-lo a situacions de classe diverses. Valencià 4t ESO pretén d'ajustar-se a les necessitats del professorat i de l'alumnat. Docents i aprenents trobaran en *Valencià 4t ESO: llengua i literatura* una bona motivació i se sentiran identificats amb temes que són del seu interès i de plena actualitat.

En *Valencià 4t ESO: llengua i literatura* hi ha set unitats; totes s'organitzen en vuit blocs:

- I. CONTACTE
- II. COMUNICACIÓ
- III. LITERATURA
- IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES
- V. CONEGUEM LA LLENGUA
- VI. TALLER DIGITAL
- VII. RESUM
- VIII. COMPROVACIÓ

2. PLANTEJAMENT DIDÀCTIC

Valencià 4t ESO: llengua i literatura parteix de la convicció que **aprendre llengua és, sobretot, aprendre a fer-la servir**. En el nostre cas, aquest principi pren un valor específic.

Sovint oblidem que ensenyar valencià a casa nostra és una cosa ben diferent d'ensenyar llatí, espanyol o anglés. No ens podem permetre el luxe de convertir les nostres classes en una mena de sessions de dissecció gramatical, ni encara textual, on la llengua siga un cos que cal analitzar i esquarterar. No podem esmerçar aqueixos escassos cinquanta minuts a fer exercicis que poc tenen a veure amb l'ús efectiu, amb l'intercanvi d'informació: amb **la comunicació**. L'anàlisi de les oracions o dels textos ens servirà de ben poc si no és un instrument per a arribar a ser bons comunicadors: a **comprendre**, a **parlar**, a **llegir** i a **escriure** més bé i amb més eficàcia. Aïllar les parts de la frase, distingir la mena de text que ens han posat al davant o trobar els connectors d'un fragment són mers exercicis d'ensinistrament (d'afegitó, ben avorrits [!]) si no ens aprofiten per a augmentar la nostra **competència comunicativa**. Potser no és cap bajanada recordar que una metodologia per a l'ensenyament de la llengua serà bona si serveix precisament per a això: per a ensenyar aqueixa llengua, per a ensenyar a utilitzar-la. No podem supeditar aqueix objectiu al seguiment d'una metodologia més o menys nova; tampoc ens sembla encertat oblidar l'interès que puguen tenir les nostres propostes de treball en favor de l'aplicació d'un enfocament més o menys suggestiu.

D'una altra banda, hi ha qui ha convertit la classe en una reproducció de situacions de parla on els missatges que els alumnes reben o aprenen a donar no tenen gaire a veure amb la seua realitat més immediata d'adolescents. La llengua és un mitjà per a aconseguir **coses que ens interessen**: ens serveix per a aproximar-nos al món, per a fer-nos-hi un lloc, per a definir-nos com a persones i per a relacionar-nos amb els altres. Segons això, un adult quan s'esforça a aprendre un idioma sol fer-ho perquè pensa que, potser, l'ha de necessitar en la faena o perquè vol viatjar o, per ventura, simplement perquè és moda. Redactar una carta comercial, demanar una habitació o dur avant una conversa de negocis amb l'idioma en qüestió són necessitats que haurà de satisfer. En aquest cas, aqueixes necessitats concretes es converteixen en la font de motivació a què convindrà recórrer a classe.

Semblantment, nosaltres ens hem de demanar: què interessa els nostres alumnes?, quines aficions tenen?, quins temes els agraden? És ací on tenim els **mitjans de motivació** més efectius per a les nostres classes: parlar sobre allò que els interessa i escriure sobre temes que els criden l'atenció; en definitiva, es tracta de convertir la llengua en instrument per a rebre i per a donar informació entre usuaris amb una edat i amb uns interessos específics.

Encara hi ha un altre condicionant ben important de la nostra tasca: el **medi sociolingüístic**. És ben sabut que ací podem fer vida normal parlant només castellà. El carrer no crea encara la necessitat comunicativa que hauria de moure a l'aprenentatge de la nostra llengua. Mentre que això no canviarà, ens veurem en la necessitat de recrear, per a l'aula i en valencià, els materials, les situacions i els temes que puguem engrescar els aprenents. Haurem de recercar els mitjans per a presentar contextos reals o, si més no, versemblants i, per damunt de tot, motivadors. Hem d'aconseguir que escoltar, parlar, llegir i escriure no siguen un simple exercici escolar, sinó mitjans per a **bescanviar informació de debò**.

Cal afegir a tot açò el fet que el valencià rep majoritàriament encara el tractament de segona llengua: en la major part dels centres hi ha hores de valencià i la majoria (si no totes!) les altres assignatures es fan en castellà. Siga quina siga la llengua de casa, el nostre alumnat té, doncs, poques oportunitats de desplegar les seues habilitats comunicatives en valencià dins el sistema educatiu actual. Part dels nostres alumnes, com bona cosa de ciutadans d'aquest país, estan condicionats per **normes d'ús lingüístic** de tipus restrictiu: parlen valencià només amb els coneguts; canvien de llengua en trobar-se present un castellanoparlant; tant valencianoparlants com castellanoparlants poden adoptar actituds intolerants amb l'ús de la llengua en determinats contextos, poden mostrar rebuig davant dialectes o davant nivells de parla concrets... L'ensenyament és un àmbit (no l'únic ni el més decisiu) amb un paper important en la modificació d'aqueixos hàbits lingüístics. Com és ben sabut l'instrument més eficaç de què disposa el sistema educatiu és la **generalització de l'ús vehicular de la llengua**. Nosaltres, dins la classe de valencià, també tenim possibilitats d'actuació i, és clar, responsabilitat dins aquesta nostra parcel·la.

En primer lloc, el mateix plantejament, que acabem d'exposar des d'una perspectiva de millora de la capacitat comunicativa, té una conseqüència sociolingüística clara. Quan convertim la llengua en **mitjà de comunicació dins l'aula** incidim directament sobre **les actituds** i sobre els **hàbits lingüístics** dels usuaris: permetem que, si més no en aqueix context, els alumnes valencianoparlants s'expressen en la seua llengua davant el grup, que s'adrecen en valencià als alumnes no-valencianoparlants o que aquests perden pors i inhibicions. Els aprenents llegiran i rebran en valencià informacions que habitualment els arriben en espanyol; així introduïm la llengua en àmbits en els quals no és corrent i fem possible que determinats temes siguen també en valencià.

És molt important en aquest cas que les propostes de treball permeten una **interacció oberta i dinàmica** dins la classe. D'acord amb les nostres possibilitats, les quatre habilitats bàsiques (**escoltar, parlar, llegir i escriure**) s'hi han de succeir de manera fluïda i interdependent. Hem de plantejar activitats de treball

individualitzat, activitats per a petit grup i activitats per a gran grup. Hem de fer servir **materials reals** (o versemblants) escrits i orals en registres i en varietats dialectals diversos.

En segon lloc, convé que introduïm de manera progressiva la **reflexió** sobre l'ús mateix de la llengua. És fonamental presentar realitats que sovint passen desapercebudes al parlant mitjà com ara la variació lingüística i el prejudici o el canvi lingüístics. Això s'ha de dur a terme implicant l'alumne, fent que s'adone del seu propi comportament lingüístic, que s'escolte, que s'observe.

Encara hem de tenir en compte els factors que afecten d'una manera més àmplia el desplegament intel·lectual i social de l'aprenent. La llengua i la classe de llengua són un bon marc per a ensenyar a **analitzar la realitat** i per a **millorar els comportaments, les actituds i les opinions dels nostres alumnes**, en definitiva, aprenents i usuaris de la llengua i ciutadans. No és gens difícil de trobar el vincle entre el plantejament didàctic i sociolingüístic que hem descrit i la consecució d'aquesta mena d'objectius. El treball amb els textos és una bona aïna per a **despertar l'esperit crític** dels alumnes davant la societat, per a afavorir les **actituds de respecte i d'acceptació del diferent** o per a **analitzar els prejudicis**.

En el nostre projecte didàctic de *Valencià 4t ESO: llengua i literatura* el treball, explícit i implícit, de la **sociolingüística** ocupa un espai molt important; i és ací en aquest curs on s'inicia i ho fa centrant-se precisament en una de les qüestions que, a parer nostre, fonamenten i donen sentit a necessitar treballar les **actituds sociolingüístiques** dins l'àmbit acadèmic: l'observació, l'acceptació i el respecte de la **diversitat cultural**, en el sentit més ample del terme. No és cap novetat que la llengua actua com a mitjà cohesionador i singularitzador de les persones com a individus i com a col·lectivitats. En l'apartat LES PERSONES I LES LLENGÜES convidem l'aprenent a prendre consciència de la diversitat cultural que l'envolta, de les manifestacions d'aqueixa diversitat i de la necessitat de respectar-la i de preservar-la, inclosa la diversitat lingüística.

Com a novetat cal afegir l'aportació d'un apartat nou: TALLER DIGITAL. Ho hem fet conscients, per una part, de la importància que la tecnologia té en una societat com l'actual i, per una altra, l'aspecte motivador que pot tenir aquest tipus d'activitats per a l'alumnat. Les activitats plantejades es caracteritzen per ser fàcils de portar a terme i no impliquen gens d'esforç ni cap dificultat tècnica a l'hora de treballar-les, ni per part de l'alumnat ni per part del professorat. Són activitats que fomenten la interactivitat, la creativitat, la resolució de problemes, la col·laboració i la recerca per mitjà de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC). Aquesta secció ens permetrà fer que la llengua que ensenyem esdevinga una eina de connexió amb el mapa mundi de la xarxa. Els temes que proposem en cada unitat ens permeten realitzar tasques que desenvolupen la competència digital per mitjà de l'ús creatiu, crític i segur de les tecnologies de la informació i de la comunicació, com ara, difondre dins un paper de regal els mots de la nostra llengua, crear una fotonovel·la, anar a la cacera d'un tresor... i dotar la nostra llengua d'un ús no sols virtual sinó real i nou.

A més a més, arreu de cada unitat i sota el rètol «Recerca i expressió» proposem **activitats d'ampliació i de reforç** que pretenen implicar l'alumnat en tasques individuals i interactives basades en l'**aplicació** i en la **síntesi** dels aspectes treballats en cada ocasió. Són activitats properes al concepte de **projecte** en què s'integren habilitats lingüístiques i cognitives diverses. Solen demanar la realització de petites recerques fora de l'aula i la plasmació dels resultats en informes, exposicions orals davant la classe, elaboració de material gràfic i digital, etc. Us recomanem que les dugueu a terme, en funció de les vostres necessitats i dels vostres condicionaments i sense oblidar que tenen en compte una metodologia funcional, competencial i cooperativa.

Per tot açò considerem que l'opció més ajustada des d'una perspectiva lingüística, pedagògica i sociolingüística és la inspirada per l'**enfocament comunicatiu**, enriquit amb les aportacions de fonts diverses (l'aprenentatge competencial, cooperatiu i contextualitzat, l'estructuralisme, la gramàtica del text, etc.).

3. ESTRUCTURA DEL LLIBRE

VALENCIÀ 4t ESO: Llengua i Literatura

Valencià 4t ESO: llengua i literatura conté set unitats; totes s'organitzen en vuit blocs:

3.1. CONTACTE

CONTACTE

QUI PERD ELS ORÍGENS, PERD LA IDENTITAT

El Guillem és al setè cel i els seus amics noten que està embadallit, com si s'hagués enamorat: ha perdut les ganes de menjar i fa uns dies que es troba molt decaigut d'esperit... Els seus amics li diuen que és un romàntic.

1. I tu, ho creus així? Per parelles expliqueu per què creieu que es troba així.

2. Quantes vegades has sentit a dir i has fet servir tu mateix/-a l'adjectiu *romàntic/-a* per a referir-te a una determinada manifestació de l'amor? Segurament, moltes, veritat? Què és «romàntic» per a tu? Per parelles ompliu aquest qüestionari marcant la resposta que considereu més romàntica i després expliqueu per què.

1. Quin d'aquests paisatges és romàntic per a tu?

a) Una platja deserta

b) Un bosc misteriós

c) Una muntanya immensa

2. Quins d'aquests regals són romàntics per a tu?

a) Una capsa de bombons

b) Un ramell de roses roges

c) Un anell

3. Quina d'aquestes estacions...?

a) La primavera

b) L'estiu

c) La tardor

d) L'hivern

4. Quins d'aquests balls...?

a) Un tango

b) Un ballet

c) Una dansa popular

5. Quina d'aquestes pel·lícules...?

a) *Titànic*

b) *Frankenstein*

c) *Tres metres sobre el cel*

6. Quina d'aquestes dates...?

a) El 23 d'abril

b) El 9 d'octubre

c) El 14 de febrer

7. Quines d'aquestes activitats...?

a) Viatjar arreu del món

b) Un sopar íntim

c) Escoltar el cant dels ocells

8. Quin d'aquests trets psicològics...?

a) Sornador/-a

b) Responsable

c) Rebel

9. Quina d'aquestes novel·les...?

a) *After. Amor infinit* d'Anna Tood

b) *Algú com tu* de Xavier Bosch

c) *El senyor dels anells* de J. R. R. Tolkien

10. Quin d'aquests personatges...?

a) Un home llop

b) Un fantasma

c) Un pirata

3. I aquestes imatges? Us semblen romàntiques? Comenteu per parelles per què s'associen amb aquest qualificatiu.

A. B. C. D.

E. F. G.

H. I. J.

K. L. M.

4. A la fi, expliqueu oralment alguna situació romàntica que hegeu viscut fa poc.

Les activitats que proposem en aquest bloc pretenen fonamentalment copsar l'atenció dels nostres alumnes ja des d'un bon començament. Alhora s'hi fa una primera aproximació al treball dels objectius programats. Ens sembla essencial, en començar qualsevol activitat, posar els mitjans perquè els alumnes s'hi senten implicats o, almenys, encuriolats. Per això hem ideat aquest primer bloc com una proposta per a **crear expectativa**. Aquest mateix plantejament fa que, al llarg del llibre, les primeres activitats de cada bloc resulten les més motivadores.

D'una altra banda, la pedagogia més avançada ha fet veure la necessitat de partir dels **coneixements previs** de l'aprenent. Integrem les novetats a partir de la informació prèvia que en podem tenir. És, doncs, molt important plantejar activitats que impliquen l'actualització del bagatge que els nostres alumnes, sens dubte, tenen dels temes que els proposem. És una bona estratègia per a afavorir l'assimilació de la informació nova i per a augmentar la implicació (intel·lectual i afectiva) de l'aprenent amb l'objecte d'estudi. Tot açò pretén incidir sobre l'**aprenentatge significatiu**.

8

3.2. COMUNICACIÓ

// COMUNICACIÓ

EL TEXT DESCRIPTIU

Escolteu i llegiu atentament aquests textos descriptius.

TEXT A

No estic boig? No m'enganyo a mi mateix? A on em durà aquesta passió salvatge? Només pense en ella. Ell! Quan sóc al seu costat, tots els meus sentits s'entorboleixen; sent que una mà homicida m'oprimeix el cor i em sent morir de goig... Quan no sóc amb ella, encara és pitjor. La tristor m'ofega i, en la nit fosca banyada per la lluna, correig a refugiar-me en el bosc impenetrable entre els matolls i les argelagues que em fereixen i m'esgarren la pell i l'ànima. Em trobo una mica millor quan, extenuat, m'asseu en el bosc solitari, bressolat per la remor del vent i el xiuxiueig de les fulles, o em lliure al somni durant la claredat crepuscular en les ruïnes d'alguns monuments medievals o d'un cementeri abandonat... Aquestes línies i els meus poemes són un bàlsam a la meua ànima dolorida... aquests mots són jo.

(Text dels autors)

TEXT B

FRAGMENT 3

SALÚ: Senyora!... Blanca!... Perdoneu-me: us miro per sobre d'aquest món. Vós en la terra no heu nascut, no, com han nascut els homes. Vós sou d'altres espais, d'on s'engendraren els somnis endolços de ma infantesa. En veure-us, en sentir-vos!... Sols amb l'aire que moueu al passar, tota ma vida tot lo meu ser, cos i ànima es desperta, i sent, vibrant, que mor i viu alhora! I amb **gong** i penes, i amb desigs i angúnies l'alt que heu respirat cerco i aspiro, i en ell m'ofego i m'hi rebolco l'ànima! I una onada potent, com la que arrenca del fons del mar les roques per llençar-les contra del sol, la lluna i les estrelles, una onada de sang, sospirs i besos, i **hramuls** de salvatge i clams de joia, i llargües i queixes i harmonies, esqueixant-me al pujar trossos d'entranyes, a mos llavis acut, i en ells relienta per dir-vos, oh Blanca, que us estimo més que s'estima vostre Déu els àngels, més que estima ses **hurts** Mahoma, més que s'estimen tots els sers que alenen, que tots els que han viscut i els que han de viure, esperits i mortals en cels i terres!

Mar i Cel, Àngel Guimerà

— 12

TEXT C

VORA EL BARRANC DELS ALGADINS

Vora el barranc dels Algadins hi ha uns tarongers de tan dolç flaire, 5 que per a omplir d'aroma l'aire no té lo món millors jardins. Allí hi ha un mus, i el mas té dins volguts records de ma infantesa; per ells jo tinc l'ànima presa 10 vora el barranc dels Algadins. Vora el barranc dels Algadins s'alcen al cel quatre palmeres; el vent, batent ales lleugeres, mou son plomall i els seus troncs fins. 15 En ells, milers de teuladins fan un soroll que el cor encisa. Qui oïr pogués sa xiuxiueja i vora el barranc dels Algadins. Vora el barranc dels Algadins 20 l'aigua corrent los camps anega, en sos espills lo sol llampeja, i trau l'arros verdosos brins. Sona el tic-tac en los molins; i en caure el sol, caçadors destres, 25 a joca van d'àncas silvestres. Vora el barranc dels Algadins mourà demà les palmes l'aire; li donaran los horts son flaire, 30 i sa cantúria els teuladins. El mas demà guardará dins dolços records i imatges belles, jo no podré gojar ja d'elles, vora el barranc dels Algadins!

TEODOR LORENTE, *Antologia de la poesia catalana*, Classics Castellnou, 2014

TEXT D

És un arbre de copa ampla i poc frondosa. El seu tronc té l'**escorça** obscura i clivellada, i les seues fulles són simples i en forma de llança. És **oriünd** de la Xina i de l'Àsia Menor i fou introduït a Europa pels grecs al segle VI aC, des d'on es va estendre pels països riberencs de la Mediterrània. És l'arbre que primer floreix, amb flors blanques o rosades. El seu fruit és l'ametlla, que a primeres és verda i coriàcia, però que, en madurar, s'obri l'escorça verda i apareix una càpsula llenyosa, a l'interior de la qual hi ha la **llavor**, que és la part comestible del fruit. Les ametles tenen un elevat valor energètic, a més de propietats remineralitzants, antiànèmiques, **edulcorants** i lleugerament laxants.

(*Cultura popular*, ESO Ed. Marib)

2. Localitza en el textos les paraules o expressions d'aquestes definicions.
- Una cosa que fa que no es puga pensar amb claredat.
  - Soroll molt baixet.
  - Que és d'un lloc concret.
  - Que dona als aliments i als medicaments un gust dolç.
  - La part d'un fruit que fa que nasca una nova planta.
  - La cobertura dura del tronc, de les branques i d'algunes fruites.
  - És el que sentim quan es fan molts crits.
  - Dona molt bella que habita en el paradís que hi ha després de la mort i acompanya els hòmens que han sigut benaventurats, segons creuen els musulmans.
  - Alegria molt gran.

— 13

Aquest segon bloc és el nucli de cada unitat. Presenta situacions adequades per a treballar les **habilitats comunicatives**. Plantegem en aquest bloc contextos que tracten de ser alhora versemblants i atractius, **significatius** per al nostre alumnat.

En seleccionar els textos que treballem en *Valencià: 4t ESO: llengua i literatura*, tant en aquest bloc com en la resta del llibre, hem tingut en compte els tres criteris següents:

- 1) Que es tractés de textos capaços de despertar l'interés dels aprenents. Per això hem recorregut a temes com ara:

Unitat 1: Sentiments i sensacions

Unitat 2: Notícies arreu del món

Unitat 3: Els oficis

Unitat 4: La creativitat artística i la ciutat

Unitat 5: Les dones i les crisis de refugiats

Unitat 6: Rutes urbanes

Unitat 7: La música i la identitat

- 2) Presentar **tota classe de textos** segons una tipologia que permetés un bon rendiment didàctic i lingüístic. En tot el llibre trobareu textos conversacionals, descriptius, narratius, instructius, predictius, explicatius, argumentatius i retòrics. Per bé que cada tema se centra fonamentalment en un tipus de text en concret, hem procurat que en cada unitat n'hi haja de menes diferents. La coherència en el plantejament de les activitats i la mateixa actuació comunicativa real així ens ho han aconsellat. A més, **l'anàlisi textual s'ha posat sempre al servei del treball de les habilitats comunicatives.**

D'acord amb el plantejament sociolingüístic que hem exposat adés, hem tractat de proposar textos variats també pel que fa a l'adscripció dialectal i al nivell de llenguatge. Ja és hora de reflexionar sobre el tractament, al nostre parer poc encertat, que s'ha donat sovint a la diversitat dialectal. Les tirallongues de trets distintius dels diversos parlars han provocat més d'una vegada un efecte contrari al que buscàvem. Lluís Aracil ja suggeria quin podria ser el camí:

Opino que l'educació deu(ria) familiaritzar els catalans amb algun(s) dialecte(s) diferent(s) del local, per tal d'acostumar-los a reconèixer i entendre l'idioma sota diverses formes.¹

Ens estimem més, sobretot en aquests cursos, presentar textos on aqueixa diversitat es fa palesa de manera directa, natural i contextualitzada. Afavorir la incorporació de geosinònims simplement com a sinònims ens ajudarà a enriquir la competència lèxica de l'alumne. Això dins el procés d'adquisició de la modalitat estàndard i sense que en cap moment hi haja rebuig del propi parlar.

Així mateix hem procurat incidir sobre la diversitat pel que fa al nivell de llenguatge. Un bon usuari de la llengua és aquell que, entre altres coses, és capaç d'adaptar el seu discurs a cada circumstància comunicativa. Es tracta més d'una qüestió d'adequació que no de correcció en termes tradicionals.

- 3) Les activitats que proposem al voltant dels textos permeten la integració de les quatre habilitats, sense deixar de banda l'**expressió oral**.

En la majoria de les unitats l'expressió oral té reservat un espai propi i coordinat amb el desplegament de la comprensió i de l'expressió escrita: donar l'opinió pròpia sobre un tema; explicar les conclusions a què ha arribat el grup de treball; explicar verbalment la biografia d'un personatge famós donat; justificar els avantatges de fer un viatge determinat i no un altre; preparar una conferència; participar en una taula redona... En general cal assegurar-nos que quan proposem activitats d'expressió oral hi haja **intercanvi real de comunicació**.

¹Lluís V. Aracil, «Educació i sociolingüística», dins Papers de sociolingüística, La Magrana, Barcelona 1982₃, pp. 189-199.

3.3. LITERATURA

III LITERATURA

EL ROMANTICISME I LA RENAISSANÇA

1. Quantes vegades has sentit a dir i tu mateix has fet servir l'adjectiu *romàntic* per a referir-te a una determinada manifestació de l'amor? Segurament moltes, veritat? Què és romàntic per a tu?

a) La poqueta nit.

b) Les ombres que fan les espelmes d'un candelabre encès.

c) Un sopar amb la persona que més estimes.

d) Una passejada per un bosc impenetrable.

e) Un castell inexpugnable.

f) Una ruta amb bic per un bosc ombrívol.

g) Una discussió amb els pares.

h) Una baralla amb l'amic més estimat.

i) El que significa per a tu la paraula *llibertat*.

j) Un fantasma.

2. I aquestes imatges? Us semblen romàntiques? Comenteu per parelles per què les associeu amb aquest qualificatiu.

1

L'ÈPOCA

A finals del s. xvi i principis del segle xx es van produir, especialment a Anglaterra i a Alemanya, importants canvis socials, econòmics i polítics que van donar lloc a la **Revolució Industrial** i van influir enormement en l'activitat i en el gust literari i artístic. També la **Revolució Francesa** havia provocat importants canvis polítics en aquesta època. Aquestes transformacions van atavir el naixement del moviment anomenat **Romanticisme**. Aquest moviment artístic es va estendre a Europa i fins i tot a Amèrica durant la primera meitat del segle xx. A les nostres terres va rebre el nom de **Renaixença** i va durar més temps.

3. Què saps de la Revolució Industrial? I de la Revolució Francesa?

Feu una pluja d'idees, primer en petit equip, sobre el que recordeu d'aquests dos fets històrics tan importants i exposeu a classe de forma ordenada la informació que heu obtingut entre tots.

CARACTERÍSTIQUES DEL ROMANTICISME

Els artistes del Romanticisme es van caracteritzar per sentir, escriure o pintar de la manera següent:

- a) Sentien i reflecteixen artísticament el món a través de les seues emocions, de forma subjectiva.
- b) Creuen en la seua llibertat creativa i no segueixen models.
- c) Lluiten per la llibertat del poble.
- d) Sentien atracció pels llocs i paisatges exòtics.
- e) Sentien nostàlgia del passat, especialment per l'edat mitjana, període en què veien l'origen de les nacions europees.
- f) Tenen un sentiment religiós centrat en la natura.
- g) A través dels paisatges plasmen els seus sentiments.
- h) Solen mostrar-se infelïços o insatisfets.
- i) Són inconformistes i rebels.

En aquest apartat hem fet una selecció representativa d'autors i de textos de la nostra literatura moderna, i l'hem feta tenint en compte el tipus de receptor: un adolescent del s. XXI que desconeix la literatura i el context històric d'aquest. Els continguts apareixen sempre vinculats a la producció literària, ja que l'objectiu fonamental és conèixer-la i no sols les característiques teòriques que defi neixen autors i obres.

És fonamental per a nosaltres que totes les manifestacions literàries estudiades apareguen situades en el temps i en l'espai. Aquesta contextualització permet als alumnes atansar-se de forma concreta i pràctica als textos i als autors. Les il·lustracions, els mapes, els esquemes són eines valuoses que ens faciliten l'aconseguint d'aquest objectiu. Al llarg de les unitats apareixen estratègies variades d'acostament a la realitat immediata d'un adolescent actual; a parer nostre, són remarcables les propostes de petits treballs de recerca orientats a reconèixer en el present les petjades del passat i de la nostra identitat com a poble. Fugim d'explicacions teòriques eixutes i denses i ens centrem en les característiques literàries d'autors, èpoques o obres mitjançant activitats en què els alumnes dedueixen o recerquen la informació necessària. L'objectiu és que els alumnes senten que la literatura és una manifestació cultural universal que reflecteix les inquietuds i interessos de cada època i que, a pesar de les distàncies temporals, en l'actualitat preocupen pràcticament les mateixes coses que abans.

Concebem la literatura com una manifestació comunicativa més que ens permet, com qualsevol altre tipus de text, treballar les habilitats bàsiques de comprendre, parlar, llegir i escriure, i desplegar-les també dins l'àmbit acadèmic: analitzar, sintetitzar, valorar, exposar, investigar, etc. Amb aquesta concepció unitària hem confeccionat cada unitat amb una estreta imbricació temàtica entre els apartats de COMUNICACIÓ i LITERATURA. Aquesta imbricació respon a la voluntat esmentada d'actualitzar els continguts literaris i acostar-los a la realitat dels alumnes d'avui.

Així doncs, convidem l'aprenent a fer un viatge per la literatura com a art de la paraula. Pretenem acostar-lo al text literari com a manifestació de la capacitat creativa de l'ésser humà, com a mitjà per a l'expressió de sentiments, pensaments i bellesa. Hi faran recorregut pels diversos tipus de textos literaris i provaran a fer d'escriptors i d'escriptores. No perdem de vista que l'objectiu final és aconseguir bons lectors: lectors que siguin capaços de gaudir dels textos.

3.4. LES PERSONES I LES LLENGÜES

IV LES PERSONES I LES LLENGÜES

SOM IGUALS: SOM DIFERENTS

Una terra per a moltes llengües

1. Fes una llista de totes les llengües que trobes que hi ha al món i, si ho saps, digues on es parlen. Després compara la teua llista amb la que hauran fet els companys i companyes.

Per molt llarga que siga la llista que heu fet, probablement, no ha arribat a incloure les més de 5000 llengües (si, més de 5000!) que es calcula que es parlen al nostre planeta.

PER QUÈ TANTES LLENGÜES?

Per què hi ha tantes llengües al món? Aquesta és una pregunta que sempre ha intrigat les persones. Hi ha belles i antigues llegendes que intenten explicar-ho: recorda, per exemple, la història de la torre de Babel, en la Bíblia. El fet és que, a voltes, basta que anem al poble del costat perquè descobrim que allà parlen una llengua diferent de la nostra; i això s'esdevé arreu del món. Si pensem per exemple en Europa i com ja sabem del curs passat (unitat 2, *Valencià: llengua i literatura 3r ESO*), en la major part dels països del nostre continent es parla més d'una llengua; i, com veurem més avall, a Espanya se'n parlen un bon grapat...

- f) Les persones som així: tots volem ser originals i diferents els uns dels altres!
g) Una llengua que s'ha estès per un territori evoluciona de manera diferent en cada regió i, al cap de molt de temps, origina llengües noves. Això va ocórrer, p. ex., al llatí, que durant l'època de l'imperi Romà, es va estendre per bona part de l'actual Europa; amb el temps, el llatí va començar a evolucionar en cada territori i, després d'uns segles, va originar les llengües romàniques o neollatines.
h) Les llengües canvien constantment perquè també canvien les necessitats comunicatives dels parlants.
i) Les llengües són un mitjà important per a construir i per a mantenir la identitat dels pobles.

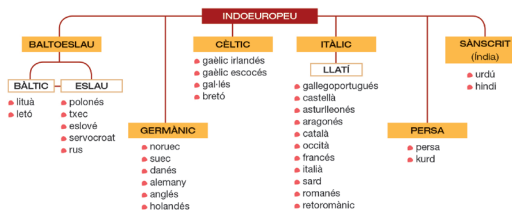
Efectivament, les llengües són diferents perquè les societats que les parlen són també diverses. Són resultat de la història de cada poble, de les relacions de cada poble amb el medi natural, amb altres pobles i, també, dels canvis (culturals, socials, tecnològics, etc.) que es produeixen en cada societat.

LES LLENGÜES FORMEN FAMÍLIES

Per molt diferents que siguin totes aquestes 5000 llengües, si les observem, hi descobrim certes semblances; en realitat, ens les podem imaginar com una gran família de famílies i, com els membres de tota família, les unes provenen de les altres.

Posem, p. ex., el cas de les llengües indoeuropees. Aquesta gran família de llengües és parlada per uns 2.000.000.000 de persones. El quadre 1 resumeix les diverses famílies i les llengües més importants que s'inclouen dins l'indoeuropeu.

Quadre 1. La família de les llengües indoeuropees.

2. Fes una llista de totes les llengües que trobes que hi ha al món. Tu què trobes? Per què deu ser que hi ha tantes llengües? Et suggerim alguna resposta; tria les que et semblen més adequades i, en acabant, discuteix-les a classe:

- a) És una maledicció divina: com ja explica el mite de Babel, en la Bíblia, Déu va condemnar la humanitat a no poder-se entendre.
b) El medi ambient (flora, fauna, paisatge...) en què viu cada societat és diferent; per tant, també són diferents les paraules per a designar les coses (plantes, animals, aliments, les muntanyes...)
c) La diversitat lingüística és resultat de la diversitat cultural: és a dir, cada societat té uns costums, una història o una organització política diferents i això influeix sobre la seua manera d'expressar-se.
d) Les llengües arriben a països llunyans i influeixen les unes sobre les altres a causa del moviment migratori, de les conquestes militars, dels contactes comercials o dels mitjans de comunicació.
e) Cada governant ha imposat la seua llengua al seu poble.

26

27

Com ja hem avançat adés, aquest apartat pretén de posar les bases per al treball de la **sociolingüística** (actituds i conceptes) més sistemàtic i més aprofundit tal com s'ha dut a terme en els tres cursos anteriors de l'ESO. Ací hem parat l'atenció sobre la necessitat de despertar la consciència i el respecte de la diversitat cultural. Alhora hem aprofitat per presentar algun dels elements més evidents i palpables que poden caracteritzar els valencians. Són trets que un adolescent pot observar i valorar: cuina, festes, tradicions, jocs populars, cultura popular, llengua, refranys, etc.

Aquest apartat té molt present la **nova diversitat** que amera les aules a l'hora d'ara: els aprenents arribats a casa nostra des de països sovint llunyans i poc coneguts. Veureu que sovint aprofitem, en les activitats que proposem, la informació que pot fornir de primera mà aqueix alumnat. Amb això incidim també sobre la **integració** a l'aula.

Treballem ací qüestions com ara les següents:

Unitat 1: La diversitat lingüística: Una terra per a moltes llengües.

Unitat 2: La diversitat lingüística: Un món de llengües a la vora.

Unitat 3: Una llengua romànica o neollatina.

Unitat 4: La història de la llengua i la història de nosaltres: des dels orígens fins al segle XV.

Unitat 5: La història de la llengua i la història de nosaltres: la història d'una davallada (ss. XVI-XVIII).

Unitat 6: La història de la llengua i la història de nosaltres: cap a la recuperació (ss. XIX-XXI).

Unitat 7: La variació i l'estàndard. El present i el futur: la planificació lingüística.

3.5. CONEGUEM LA LLENGUA

✓ CONEGUEM LA LLENGUA

LÈXIC

1. Llig els personatges del món fantàstic i respon les preguntes següents.

donyet • follet • patge • fada • elf • gegant • nana • drac • unicorn
monstre • mag • dimoni • bruixa • druida • centaure • ogre
nimfa • esfínx • príncep • llenyataire • barretet

a) Fes correspondre les definicions següents amb les paraules anteriors. Usa el diccionari si cal.

- 1) Sacerdot celta amb la missió de conservar i transmetre les tradicions religioses i d'administrar justícia.
- 2) Cadascuna de les divinitats de la natura venerades pels grecs antics com a genis femenins de les fonts, dels rius, dels llacs, dels boscos i de les muntanyes.
- 3) Animal fabulós en forma de cavall blanc amb una llarga banya recta al front.
- 4) Figura mítica que té bust i cap d'home i cos de cavall.
- 5) Ésser fantàstic representat sota la figura d'una dona a la qual s'atribueix fetilles i influències bones o dolentes per art màgic.
- 6) Esperit familiar, més aviat entremaliat que màlic, imaginat per la superstició popular, el qual habita certes cases, turmenta la gent durant el son, etc.

b) Fes un encruent amb les paraules i les definicions de l'activitat anterior.

c) Digueu quins mots del quadre són sinònims. Fes servir el diccionari.

d) Per parelles escriu tres títols de contes o de llegendes on apareguen criatures fantàstiques com les anteriors.

e) Quins d'aquests personatges apareixerien en una obra romàntica?

2. A continuació tens una sèrie de verbs d'ús bàsic. Amb l'ajuda del diccionari, relaciona els verbs que siguin sinònims.

- 1) agafar; 2) alècar; 3) alçar; 4) aturar; 5) baixar; 6) buscar; 7) cercar; 8) cloure; 9) davallar; 10) entrar; 11) eixir; 12) emportar-se; 13) endur-se; 14) ensopagar; 15) esgallar o esguelar; 16) esquel·lar; 17) estripar; 18) esvarar; 19) llenegar; 20) mullar; 21) muntar; 22) esgarar; 23) parar; 24) prendre; 25) pujar; 26) reliscar; 27) rompre; 28) sortir; 29) sucar; 30) tancar; 31) trencar; 32) barrejar; 33) mesclar.

1

3. Completa amb el masculí o amb el femení aquesta sèrie de paraules.

MASCULÍ		FEMENÍ
gropa	.....	.....
actriu	.....	.....
llop	.....	.....
galina	.....	.....
grosesa	.....	.....
gemma	.....	.....
comtessa	.....	.....
gat	.....	.....
ampla	.....	.....
groses	.....	.....
poetessa	.....	.....
ingénua	.....	.....
dur	.....	.....
sa	.....	.....
llor	.....	.....

MASCULÍ		FEMENÍ
potre	.....	.....
escàvia	.....	.....
roses	.....	.....
amic	.....	.....
emperadriu	.....	.....
coara	.....	.....
esportiva	.....	.....
sogre	.....	.....
antiga	.....	.....
pesada	.....	.....
psicòleg	.....	.....
fort	.....	.....
genulina	.....	.....
agre	.....	.....
Audi	.....	.....
europèa	.....	.....

4. Dedueix les maneres diferents de formar el femení dels substantius i els adjectius. Busca els exemples en el quadre anterior.

a) Generalment, s'afeg una ..... a la forma en masculí. Per exemple: .....

b) Hi ha substantius i adjectius que substitueixen la vocal final del masculí per una .....
Per exemple: *ample* → *ampla*, ... → .....

c) Si la paraula acaba en vocal tònica, el femení es forma afegint la terminació .....
Per exemple: .....

d) En alguns casos es produeixen canvis ortogràfics, com en *llop* → *lloba*. Busca tots els altres exemples: .....

e) Hi ha substantius i adjectius que porten un sufix específic en *-ina*, *-essa* o *-u*. Busca els exemples de cada cas: .....

5. Relaciona, sempre que siga possible, els masculins i els femenins de les dues columnes següents.

<ul style="list-style-type: none"> • una abella • un ase • un perdigot • un home • una bruixa • un ninot • una mulier • cocodril • un merlot • la tia • el rossinyol • el cavall • gimnasta 	<ul style="list-style-type: none"> • un marit • la cadenera • captaire • un abellot • un oncle • artista • un bruixot • una egua • una dona • la perdut • una somera • la merla • la nina
--	--

MORFOLOGIA I SINTAXI

MORFOLOGIA NOMINAL: EL GÈNERE DELS SUBSTANTIUS (O NOMS) I DELS ADJECTIUS

El substantiu referit a persones i animals (i també l'adjectiu) té dos gèneres, el masculí i el femení. En general, el femení es forma afegint una -a al masculí: *xic* fa un femení *xica* o *estra* fa una *estra*. Però hi ha casos en què, quan s'aplica aquesta norma, es produeixen canvis ortogràfics, per exemple un masculí *natiu* fa *nativa*; en altres ocasions el femení té una terminació específica (*jutge* → *jutgessa*) o també hi ha paraules que tenen la mateixa forma per a masculí i per a femení (p. ex.: *artista*). Convié, per tant, que sistematitzem la formació del gènere dels substantius i dels adjectius.

30

És el bloc reservat al treball del component més estrictament lingüístic. És un espai dedicat a la **reflexió** sobre aspectes lexicosemàntics, morfosintàctics, fonètics i ortogràfics. Hem fet una **seqüenciació** dels continguts gramaticals que ens permet estudiar, analitzar i portar a la pràctica regles, normes i usos lingüístics des de la varietat d'estratègies didàctiques, des de la diversitat d'activitats i des d'amplitud de possibilitats que requereix cada cas concret.

La **metodologia** del treball gramatical ens demana que tractem els continguts segons un doble vessant: pretenem que l'alumnat faci servir un aspecte gramatical determinat i que ho aconsegueixca perquè prèviament o alhora és capaç d'interioritzar-lo, d'assimilar-lo, d'entendre'l i, per tant, d'incorporar-lo a la seua memòria a llarg termini (MLT). Només així podrem comptar realment amb individus competents, és a dir, amb persones que siguin capaces d'activar els recursos (el corpus gramatical d'una llengua) adquirits d'una forma conscient, reflexiva i experimentada. Per això, en el treball de la gramàtica, tot i tenir un pes important els continguts conceptuals, hi hem fet una insistència especial en la **sistematització** de l'ús dels diferents elements lingüístics. És a dir, ens hi hem fixat especialment en els **continguts procedimentals**. Ara bé, estem convençuts que els procediments sols no fan que l'alumne siga un bon usuari de la llengua. Això ens ha portat a fer un plantejament de les activitats que combinés la informació teòrica sobre un concepte lèxic, d'un tipus d'oració o respecte a uns sons determinats i la seua correspondència gràfica amb uns enunciats clars i d'instrucció directa per a l'aplicació pràctica del contingut.

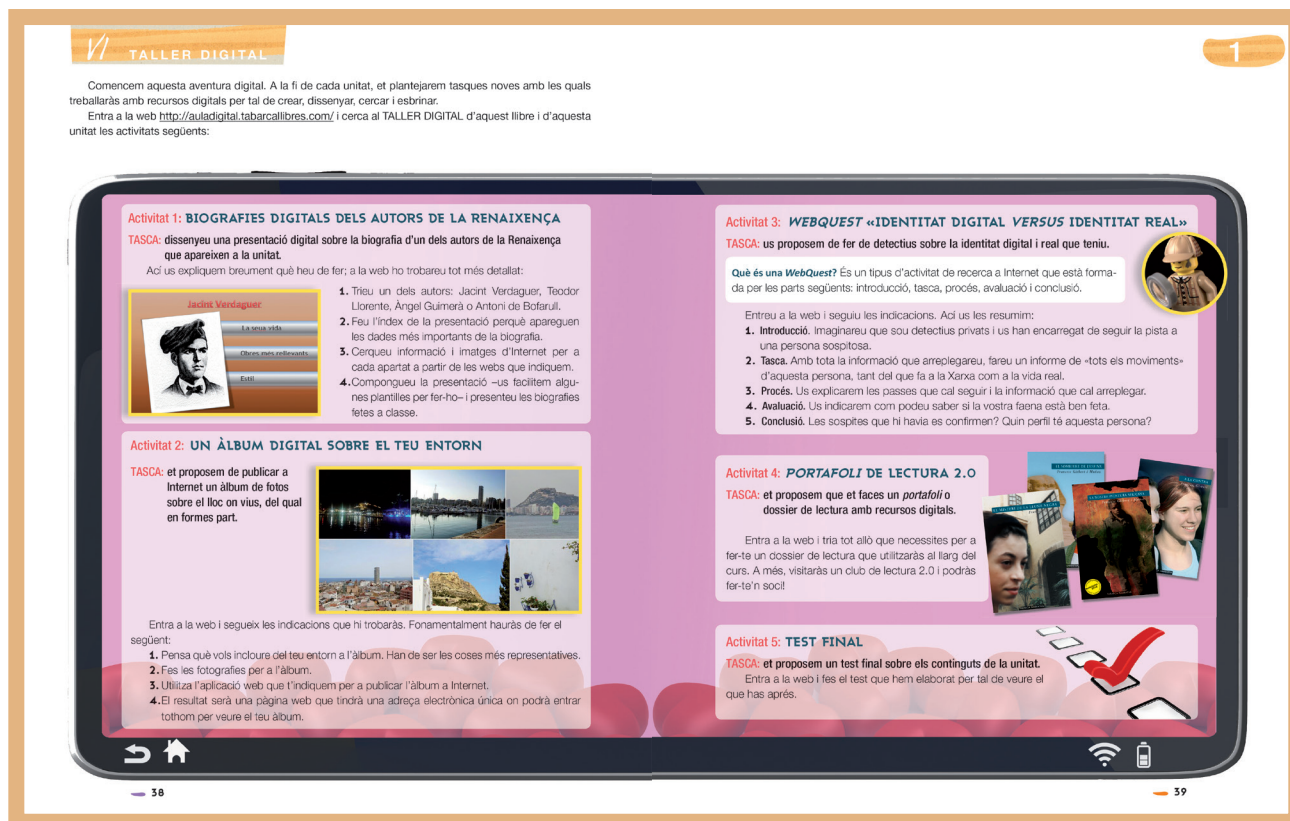
Sabem que el coneixement gramatical no farà alumnes competents si no tenen adquirides altres competències, però hem d'insistir en la necessitat de treballar el sistema de la llengua per fer que l'usuari no sols dispose dels instruments sinó que sàpia exactament quins s'hi han d'usar en cada cas o bé on i com pot localitzar-los.

Convé, finalment, que no perdem de vista els **contextos d'aprenentatge** que comparteixen alumnat i professorat. Amb les diferències de grau pròpies de cada cas concret, ens trobem amb una situació en què s'ensenyà i s'aprén una llengua minoritzada. Això vol dir que, malgrat les diferències entre el fet objectiu que el valencià siga llengua primera (llengua utilitzada en primer lloc, llengua de l'entorn familiar més immediat) o llengua segona (llengua apresada en segon lloc), l'aprenentatge estarà indefectiblement vinculat a la situació de minorització. Una situació de minorització que ha de vèncer obstacles aliens a l'objecte lingüístic (consideració social, prejudicis, etc.) però que afecten indefugiblement l'aprenentatge. I convé no oblidar tampoc que cada dia s'incorpora als nostres centres alumnat nouvingut, alumnat que ni tan sols té (o tindrà) el valencià com a llengua segona, sinó com a llengua tercera o quarta.

És necessari, per tant, que quan ensenyem gramàtica tinguem en compte aquestes situacions per conèixer-ne les limitacions però també, i sobretot, per aprofitar els avantatges d'aquesta diversitat i de les competències adquirides en altres llengües.

3.6. TALLER DIGITAL

A cada unitat plantejem una sèrie d'activitats que conformen el TALLER DIGITAL. Aquestes activitats es basen en el contingut que s'hi treballa. A partir d'aquest contingut hem dissenyat les activitats tenint en compte el següent:

1. Al **llibre imprès** sols apareixen indicades les directrius principals de cada activitat i una breu descripció. Al web de Tabarca (<http://auladigital.tabarcallibres.com>) s'explica cada activitat amb detall per mitjà de tutorials, textos, imatges i vídeos.
2. Hem elaborat les activitats a fi de fomentar la **interactivitat**, la **creativitat**, la **resolució de problemes**, la **col·laboració** i la **recerca**.
L'alumnat crea presentacions digitals, cartells digitals, recorreguts digitals per plànols, etc.
També hem dissenyat *WebQuests* i *Caceres del tresor*.
3. Les activitats es fan per mitjà de recursos d'Internet, de la **Web 2.0**, i, en general, de les tècniques més noves en la matèria.
La Web 2.0 és el model actual d'Internet, on podem trobar molts recursos fàcils d'utilitzar a fi de crear les nostres produccions. Així, no caldrà descarregar ni comprar cap programari comercial.
A més, les pàgines web indicades no exigeixen que l'alumne s'haja de inscriure a la web i facilitar-hi dades personals (nom, correu electrònic...). Considerem que la privacitat de l'alumne a la Xarxa ha de ser respectada i preservada, i és per això que no volem que l'alumnat hi posei dades pròpies.

4. Pel que respecta a l'ús de les TIC, hem plantejat **activitats senzilles de fer**; no cal coneixements previs ni d'Internet ni de TIC en general.

La prioritat a l'hora de plantejar activitats és que no presenten cap dificultat tecnològica, ni al docent ni a l'alumne. Hem creat, doncs, activitats que puguin fer-se de forma molt senzilla.

De fet, **hem experimentat** totes les activitats i tots els plantejaments didàctics quant a TIC a fi de comprovar que, efectivament, no plantegen cap dificultat. A més, **apareixen exemples** que poden servir de model per a fer-les.

5. Hem dissenyat activitats tenint en compte els **diversos suports** que es poden utilitzar: **ordinador, tauletes tàctils o mòbil**. En aquest sentit, s'indica, en cada cas, en quin suport es pot fer cada activitat i quin de tots és el recomanat.

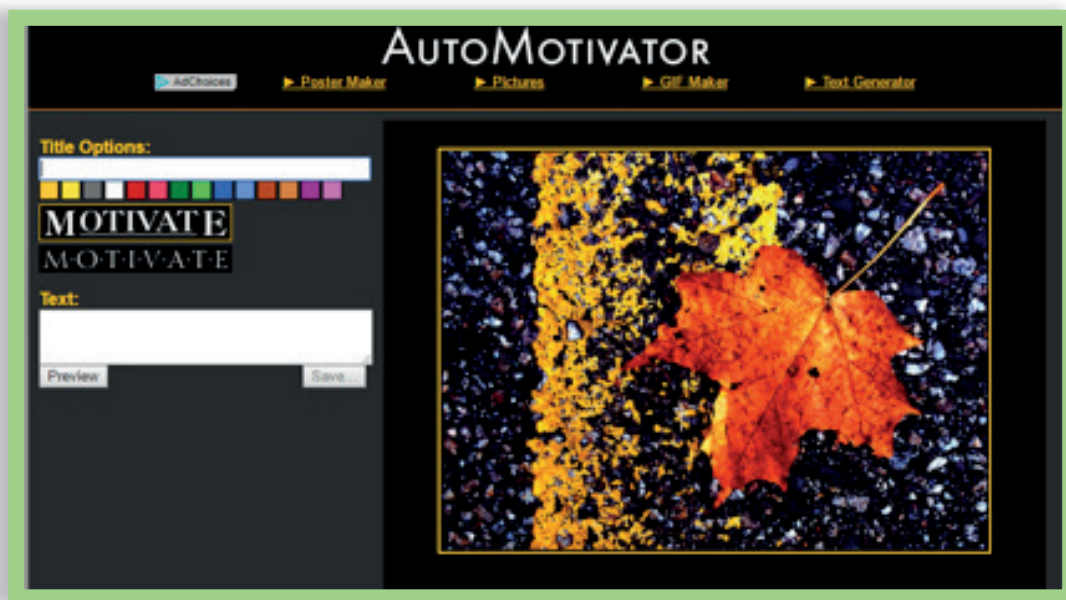
6. Tipus d'activitats.

Les activitats que es plantegen al llibre són, en essència, de tres tipus:

- a) Aplicacions web
- b) *MiniQuest*
- c) Cacera del tresor

a) Les **aplicacions web** són programes informàtics que no cal descarregar-se a l'ordinador. Sols s'ha entrar en una adreça web i seguir les instruccions que ens demanen per fer el que correspon en cada cas (un pòster, un àlbum, etc.). A més, en el cas de les aplicacions web que hem triat, no cal que l'alumnat s'hi enregistre. D'aquesta forma, l'alumnat no hi ha de posar cap dada personal (compte, contrasenyes, etc.). Ho hem fet perquè **es preserve al màxim l'anonimat de l'alumnat i la protecció de les seues dades**.

Un exemple d'aquest tipus d'aplicacions el podem veure a continuació: es tracta d'una aplicació web per tal de fer un cartell digital. Apareix una interfície on l'estudiant sols ha d'escriure el títol i subtítol del cartell i triar la imatge.

Automàticament l'aplicació web genera el cartell i pot desar-lo al seu ordinador com si fos una imatge. Cal dir que no hi ha aplicacions web en valencià per a fer les activitats plantejades. Així, hem fet servir aplicacions web que poden anar en espanyol o, fins i tot, en anglés. Això, però, no planteja cap problema en haver de fer l'activitat. Hi ha videotutorials a la web de Tabarca que expliquen pas per pas què s'ha de fer a cada aplicació web i, en totes les activitats, sols és qüestió d'escriure en formularis, seleccionar coses o pujar imatges.

- b) *WebQuest* significa literalment «Investigació en la Web» i és un tipus d'activitat. No és un model nou: Bernie Dodge en va parlar per primera vegada l'any 1995. Ho va definir com «una activitat orientada a la investigació on tota o quasi tota la informació que s'utilitza procedeix de recursos d'Internet».

Una *WebQuest* està formada per les parts següents:

- *Introducció*: aporta informació prèvia i presentació del que s'hi farà.
- *Tasca*: l'activitat que duran a terme els alumnes.
- *Procés*: les fases que s'han de seguir per realitzar la tasca. Es proporcionen els recursos i l'ajuda necessaris; es donen enllaços dels llocs d'interés, amb els quals es realitzarà el treball o activitat.
- *Avaluació*: s'indica com s'avalua l'activitat realitzada.
- *Conclusió*: fi i recordatori del que s'ha après.
- *Orientació didàctica*: aquesta part no és per a l'alumne, sinó per al professor. S'hi expliquen els objectius, la temporalització, la metodologia, etc.

- c) La **cacera del tresor** és un altre tipus d'activitat. Aquest model proposa una sèrie de preguntes a l'alumnat i li dóna adreces electròniques de llocs web en què pot aconseguir les respostes de les preguntes. Per finalitzar la tasca, es planteja una darrera pregunta, que l'estudiant ha de resoldre a partir de la informació de les qüestions plantejades anteriorment.

Les **parts** d'una cacera del tresor són:

1. *Introducció*: consisteix en la presentació del tema, treball o activitat que es desplegarà.
2. *Preguntes*: es plantegen una sèrie de preguntes, que l'alumnat podrà respondre fent una recerca per Internet.
3. *La gran pregunta*: generalment és una pregunta final, que permet a l'alumnat que demostre els coneixements que ha anat adquirint en la recerca d'informació prèvia.
4. *Recursos d'Internet*: és un recull d'adreces que tenen a veure amb el tema que cal treballar i referides a les preguntes que s'han de contestar.

3.7. RESUM

3.8. COMPROVACIÓ

RESUM 1

COMUNICACIÓ

Els **textos descriptius** pinten amb paraules la realitat que ens envolta. Hi ha dues maneres de «veure», de «fotografiar», de «pintar» aquesta realitat: l'objectiva i la subjectiva. La descripció **objectiva** és precisa, concreta, denotativa, gens personal. La descripció **subjectiva** és poètica, sensitiva, connotativa (és a dir, les paraules que s'utilitzen suggereixen un significat que va més enllà del que se li atribueix) i molt personal.

LITERATURA

El **Romanticisme** (finals del segle «x» i primera meitat del «x») va ser un moviment artístic idealista, subjectiu, apassionat i melangios. Els romàntics defensaven tot tipus de llibertat (personal, nacional i creativa). La **Renaixença** (segle «x») és el moviment cultural, social i polític que pretenia normalitzar la nostra llengua i recuperar les nostres senyes d'identitat com a poble. Entre els autors romàntics més representatius hi ha: Jacint Verdaguer, Teodor Llorente, Antoni de Bofarull i Àngel Guimerà.

LES PERSONES I LES LLENGÜES

Hi ha més de 5000 llengües diferents a la nostra Terra. Les llengües són diferents perquè les societats que les parlen són també diverses. Les llengües s'agrupen en forma de famílies: les unes deriven de les altres i s'assemblen. La diversitat lingüística i cultural és un dret humà bàsic i un tresor que cal preservar.

CONEGUEM LA LLENGUA

Lèxic

- El lèxic del món de la fantasia.
- Enricament lèxic: verbs d'ús bàsic i sinònims.

Morfologia i sintaxi

- Morfologia nominal:** el gènere dels substantius i dels adjectius. Generalment el femení dels substantius i dels adjectius es forma afegint un morfema -a al masculí. Però hi ha casos especials: *llop* → *lloba*, *heroi* → *heroïna*, *merlot* → *merla*, *cocodril mascle* → *cocodril femella*, etc. Hi ha adjectius variables i invariables.
- Morfologia verbal:**
  - Les perfrasis d'obligació: *haver de* + infinitiu, *cal* que + subjuntiu, *ser necessari que* + subjuntiu, *ser menester que* + subjuntiu, *haver-se de* + infinitiu, *caldre* + infinitiu.
  - Repàs de morfologia verbal: el passat perifràstic.
  - L'oració:** l'ordre dels components de l'oració i la concordança.
    - Generalment, l'ordre dels components de l'oració és primer el SN subjecte i, després, el SV predicat.
    - El **subjecte** d'una oració concorda en nombre amb el verb. Les oracions impersonals amb els verbs que indiquen fenòmens atmosfèrics, *ser*, *fer* i *haver-hi* porten el verb en 3a persona de singular.
- Tan o tant.**

Fonètica i ortografia

- Les consonants oclusives a final de mot o de síl·laba.

TALLER DIGITAL

- Biografies digitals dels autors de la Renaixença.
- Un àlbum digital sobre l'entorn.
- WebQuest «Identitat digital versus identitat real».
- Portafol de lectura 2.0.
- Test final.

40

COMPROVACIÓ 1

- Quines són les característiques dels textos descriptius.
- Per què diem que el Romanticisme és un moviment literari subjectiu, apassionat, melangios i idealista?
- Escriu un breu comentari sobre el poema «Vora el barranc dels Agladins» de Teodor Llorente.
- És *Mar i Cel* d'Àngel Guimerà un bon exemple de drama romàntic? Per què?
- Fes un text expositiu (30 ratlles) en què expliques tot el que has après sobre la diversitat lingüística?
- Digues sinònims dels verbs següents: *aixecar*, *llenegar*, *barrejar*, *estripar*.
- Fes el femení o el masculí de les paraules següents segons convinga.
  - sofre:* ..... *gendre:* ..... *lleó:* ..... *.....*; *somera* *emperador:* .....
- Escriu un exemple per a cada un dels dos significats que tenen les paraules següents segons siguin en masculí o en femení: *pudor*, *fi*, *son* i *llum*.
- Posa l'article indeterminat en masculí o femení (**un** o **una**) a les paraules següents segons calga.
  - senyal* ..... *oida* ..... *remor* ..... *llegum* ..... *dent* ..... *dubte*
- Transforma les oracions següents en unes altres que indiquen obligació.
  - La conserege obrí la porta de l'institut a les vuit.
  - El professor dirà les notes de l'examen demà.
  - La casa es ven molt barata.
  - Què es fa en aquest exercici?
- Completa amb la forma corresponent del passat perifràstic.
  - Ahir nosaltres ..... (*VEURE*) ..... una obra de teatre.
  - Dissabte passat Lluïsa ..... (*FER*) ..... la festa d'aniversari.
  - Anit jo només ..... (*REPETIR*) ..... allò que tu ..... (*DIR*) .....
- Digues quin és el subjecte de les oracions següents. Comprova-ho transformant-les en plural o en singular.
  - Hui ha plogut durant tot el dia.
  - S'ha casat ma germana.
  - Vindreu amb mi?
  - Fa gelor.
- Completa les frases amb **tan** o amb **tant**, segons convinga.
  - Vindré ..... prompte com podré.
  - He estrat ..... que al remat s'ha trencat.
  - Vull llegir ..... com ell, però no puc fer-ho ..... ràpid.
- Completa les paraules següents amb les consonants **b**, **d**, **g**, **p**, **t**, **c**.

dermatòla..... *ana*..... *fan*..... *dissa*.....*te*, *indu*.....*table*, *ver*....., *inquieta*....., *sofícitu*.....

41

El **Resum** arreplega de forma breu els aspectes més importants que han aparegut en cada unitat. Vol actuar com a mitjà per a sistematitzar els conceptes bàsics treballats; una petita ajuda per a l'alumnat a l'hora de fer els seus propis resums i apunts per a preparar els exàmens. Hi distingim els apartats: «Comunicació», «Literatura», «Som iguals: som diferents», «Coneguem la llengua» i «Taller Digital».

Al final de cada unitat trobareu una sèrie d'activitats d'**avaluació**. Convé que l'alumne les faci alhora que revisa el treball que s'ha dut a terme. Són fonamentalment activitats d'autoavaluació. Caldrà que vosaltres prepareu els vostres propis recursos d'avaluació que abasten les quatre habilitats; aqueixa és l'única garantia que l'instrument d'avaluació s'ajuste al que realment heu fet (o heu pogut) fer a classe.

Per a la revisió i la **correcció dels textos escrits** dels alumnes podem guiar-nos per alguna de les alternatives següents (cf. Daniel Cassany, *Reparar l'escriptura. Didàctica de la correcció de l'escrit*, Graó-ICEUB, Barcelona, 1993):

- a) A partir del comentari que fa el professor o professora d'un dels textos produït pels alumnes, cadascú s'autocorregeix l'escrit.
- b) Cada alumne intercanvia l'escrit amb un altre company o companya, comparen els resultats i anoten les observacions que després hauran de comunicar a la resta de la classe.
- c) Seleccionem una producció escrita per cada grup de treball. El grup corregeix l'escrit i la persona que fa de portaveu n'exposarà les observacions. L'autor o l'autora de l'escrit haurà d'explicar aquestes observacions.
- d) El professor o professora pot arreplegar els escrits, corregir-los tots i retornar-los als alumnes perquè els refacen en funció de les observacions que els haurà fet. Aquesta possibilitat implica menys participació de l'alumnat i una càrrega excessiva per al docent; a més, no sempre té repercussió en la millora de les produccions escrites.

Per a l'anàlisi, la revisió i la correcció de les produccions orals dels alumnes convé que els professors elaboren una fitxa de valoració que podria seguir aquest esquema. Convé que els alumnes tinguin al davant aqueixa fitxa i que participen en l'avaluació pròpia i dels companys/es.

FITXA DE VALORACIÓ DE L'EXPRESSIÓ ORAL

Correcció lingüística:

- a) Pronunciació: finals consonàntics, fricatives, laterals, vocalisme, enllaços...
- b) Lèxic: barbarismes, imprecisions ...
- c) Morfosintaxi: concordances, connectors, pronominalització...

Claredat en l'expressió: articulació, volum, ritme, repeticions, rectificacions...

Força expressiva: manteniment de l'atenció, entonació, expressivitat, gesticulació...

Contingut de l'expressió (coherència i cohesió textual): adequació al context, estructura textual, claredat d'idees, ordenació de les idees, selecció de les idees...

Observacions.

4. OBJECTIUS ESPECÍFICS I COMPETÈNCIES de VALENCIÀ 4t ESO: Llengua i Literatura

UNITAT 1: QUI PERD ELS ORIGENS, PERD LA IDENTITAT (pàgs. 10-41)

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Valorar positivament la necessitat d'expressar sentiments i sensacions.
2. Familiaritzar-se amb la lectura de textos descriptius que afavorisquen l'expressió dels sentiments.
3. Reconèixer les marques textuais i lingüístiques del text descriptiu.
4. Identificar els elements més destacats del context cultural, social i històric del segle XIX.
5. Distingir les característiques més rellevants del Romanticisme i de la Renaixença com a moviments literaris del s. XIX.
6. Interpretar textos on apareguen les característiques de l'esperit romàntic.
7. Conèixer els aspectes més destacats de la vida i de l'estil literari d'autors com Jacint Verdaguer, Teodor Llorente, Constantí Llombart i Àngel Guimerà a partir de la lectura, comprensió, recitació i dramatització de fragments de les seues obres.
8. Elaborar textos literaris, com ara: declaracions d'amor, drames romàntics, rondalles i pensaments en estil romàntic seguint l'estil dels poetes jocfloralistes de la Renaixença i valorar-los col·lectivament d'acord amb les pautes estilístiques d'aquest moviment.
9. Desenvolupar una actitud crítica positiva entorn de la realitat plurilingüe i cultural del planeta.
10. Conèixer les semblances i les diferències que hi ha entre diferents llengües i entendre el canvi lingüístic com un fenomen que explica la generació d'unes llengües a partir d'unes altres.
11. Conèixer la localització i l'extensió de la família indoeuropea i els grups lingüístics que la constitueixen.
12. Utilitzar el vocabulari relacionat amb el camp semàntic del món fantàstic.
13. Identificar i fer servir els sinònims de verbs d'ús bàsic.
14. Utilitzar el gènere dels substantius i dels adjectius.
15. Fer servir les perífrasis verbals d'obligació, diferenciar l'obligació personal i la impersonal i usar el pas-sat perifràstic.
16. Analitzar l'orde dels components de l'oració i la concordança.
17. Distingir i utilitzar *tan* i *tant*.
18. Discriminar fonèticament les oclusives finals de mot o de síl·laba i aplicar les regles ortogràfiques corresponents.
19. Dissenyar una biografia digital sobre autors de la Reinaxença.
20. Dissenyar un àlbum digital amb fotografies de l'entorn.
21. Analitzar els trets propis al voltant de la identitat digital de cadascú.
22. Crear un portafoli de lectura.

UNITAT 2: EL NOSTRE MÓN (pàgs. 42-71)

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Desenvolupar l'observació com a recurs per descobrir la realitat del seu entorn.
2. Expressar oralment esdeveniments relacionats amb el món en què vivim: notícies d'actualitat.
3. Reflexionar sobre la realitat en què viuen i observar com es reflecteix en els mitjans de comunicació.
4. Ampliar les característiques dels textos narratius relacionats amb els mitjans de comunicació, com ara notícies i reportatges.
5. Conèixer l'estructura del reportatge com a gènere periodístic: títol, entrada, cos, material gràfic.
6. Conèixer les característiques més rellevants del Realisme-Naturalisme com a moviments literaris del s. XIX i del context històric en què es va desenvolupar.
7. Conèixer els aspectes més destacats de la vida i de l'estil literari d'autors com Narcís Oller i Charles Dickens, a partir de la lectura, comprensió de fragments de les seues obres.
8. Valorar l'observació de la realitat social com a tècnica de creació literària per a retratar personatges d'acord amb els cànons del Naturalisme.
9. Elaborar oralment i per escrit presentacions de personatges, d'estats anímics i d'espais mitjançant tècniques descriptives basades en l'objectivitat.
10. Desenvolupar una actitud crítica positiva entorn de la realitat plurilingüe de l'Estat espanyol.
11. Conèixer la pluralitat lingüística de l'Estat espanyol a partir de la lectura d'articles constitucionals i de textos en cadascuna de les diferents llengües.
12. Conèixer la localització, l'extensió, l'origen i el parentiu de les diferents llengües romàniques que es parlen a la península.
13. Ampliar el camp semàntic dels esports amb una atenció especial al vocabulari específic d'un esport en particular.
14. Entendre el concepte de sinonímia i aplicar-la en verbs que tenen un significat pròxim fent servir el diccionari.
15. Utilitzar els mots quasi-sinònims.
16. Utilitzar el nombre dels substantius i dels adjectius.
17. Fer servir les perífrasis verbals de probabilitat i d'imminència.
18. Identificar les formes del passat perifràstic i del passat simple.
19. Distingir l'oració simple i la composta i conèixer els diferents tipus d'oracions compostes.
20. Analitzar sintàcticament les oracions.
21. Distingir i utilitzar *quan* i *quant*.
22. Aplicar sistemàticament les normes d'accentuació –especialment les no coincidents entre valencià i castellà–, de la dièresi i del hiat.
23. Conèixer recursos digitals al voltant de la narració visual.
24. Conèixer recursos digitals sobre aspectes del plurilingüisme a Espanya.

UNITAT 3: I TU, QUÈ VOLS SER QUAN SERÀS GRAN...? (pàgs. 72-103)

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Expressar oralment i de forma ordenada i fluida les expectatives personals relacionades amb el món laboral valorant les habilitats que cal desenvolupar en determinades professions a partir d'il·lustracions i de la lectura de textos biogràfics.
2. Conèixer les característiques dels textos narratius: la biografia i l'autobiografia.
3. Distingir les semblances i les diferències entre una biografia i una autobiografia.
4. Realitzar exposicions orals sobre temes relacionats amb la unitat seguint esquemes i resums fets amb anterioritat.
5. Conèixer les característiques més rellevants del Modernisme i del context històric en què va aparèixer a partir d'imatges i de la lectura de textos relacionats amb l'època.
6. Conèixer els aspectes més destacats de la vida i de l'estil literari d'autors tals com Joan Maragall i de Joan Puig i Ferrater a partir de la lectura de fragments de les seues obres.
7. Interpretar textos poètics mitjançant activitats basades en l'escriptura automàtica.
8. Elaborar textos amb intenció literària –individualment i col·lectivament– fent servir els recursos de la rima i de les repeticions i de la comparació entorn un tema relacionat amb la unitat, com ara el desig de llibertat, la injustícia, l'amor, la raó, la ignorància...
9. Conèixer l'extensió territorial i l'origen de les diferents llengües romàniques o neollatines així com el lloc que hi correspon a la llengua catalana (grup de la romània occidental i gal·loromànic).
10. Conèixer els fets més rellevants que caracteritzen l'origen i l'evolució de la nostra llengua.
11. Utilitzar el vocabulari específic de les arts.
12. Distingir el valor semàntic específic de mots que comparteixen un significat parcial.
13. Utilitzar el present d'indicatiu i de subjuntiu de la primera conjugació.
14. Utilitzar els pronoms relatius.
15. Analitzar les oracions compostes subordinades substantives (de subjecte, de CD, d'atribut i de CR).
16. Distingir i utilitzar *si no* i *sinó*.
17. Distingir els sons de [ɛ] / [e], [ɔ] / [o].
18. Conèixer i aplicar les regles gramaticals sobre l'ús de les lletres majúscules i minúscules.
19. Dissenyar un cartell digital i una mandala modernista.
20. Conèixer recursos digitals al voltant del plànol de la Barcelona modernista.

UNITAT 4: L'ART A L'ATAC! (pàgs. 104-143)

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Conèixer diferents manifestacions de la creativitat artística mitjançant imatges, collages, poemes... que s'allunyen del concepte tradicional d'art.
2. Valorar i identificar l'estructura de textos argumentatius, com ara els articles d'opinió.
3. Redactar articles d'opinió basats en vivències personals i utilitzant arguments de diferents tipus entorn temes d'actualitat, com ara: els tatuatges, la roba de segona mà, les fotos de perfil de Facebook...
4. Conèixer les formes de la comunicació planificada: l'exposició oral i els arguments a favor i en contra d'un tema determinat.
5. Conèixer les característiques dels moviments artísticoliteraris que s'engloben sota el concepte de les Avantguardes de principis del s. XX i del context històric en què es va desenvolupar.

6. Llegir, comprendre i gaudir de la lectura de poemes d'estil avantguardista dels autors següents: Carles Salvador, Joan Salvat Papasseit i Josep Vicenç Foix.
7. Conèixer els aspectes més rellevants de la biografia dels tres escriptors del moviment d'Avantguarda, que hem triat com a més representatius d'aquest moviment en tot l'àmbit de la nostra cultura.
8. Elaborar textos literaris (felicitacions), posant en pràctica les diferents tècniques d'escriptura avantguardista, com ara el cal·ligrama, les paraules en llibertat i l'escriptura automàtica.
9. Conèixer l'origen de la nostra llengua i les llengües que l'han influïda.
10. Valorar i conèixer que durant l'Edat Mitjana la nostra llengua era una llengua no minoritzada, molt unificada i amb molta vitalitat de cultura i comunicació.
11. Conèixer els orígens del nostre lèxic, identificar el vocabulari patrimonial i els préstecs o manlleus.
12. Utilitzar els verbs de la segona conjugació.
13. Utilitzar el relatiu possessiu i el relatiu neutre.
14. Analitzar les oracions compostes subordinades de relatiu (adjectives, relatives possessives i relatives substantives o adjectives substantivades).
15. Distingir i utilitzar *sí*, *sí* i *s'hi*.
16. Conèixer i aplicar les regles gramaticals sobre l'ús de les abreviatures.
17. Distingir els sons [dʒ] i [tʃ].
18. Aplicar les regles ortogràfiques per a l'ús de les consonants i dígrafs *j*, *g*, *tj*, *tg*, *x*, *tx* i *ig*.
19. Treballar amb articles d'opinió a la premsa digital.
20. Fer un *collage* digital d'obres avantguardistes.
21. Analitzar els poetes avantguardistes amb recursos digitals de la Xarxa.

UNITAT 5: HEROÏNES D'ARA (pàgs. 144-177)

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Explicar oralment i amb fluïdesa les actituds i els anhels personals respecte dels problemes socials.
2. Analitzar i escriure textos argumentatius.
3. Conèixer les marques textuais d'un article d'opinió (estructura, expressions de modalització, marcadors lògics).
4. Identificar en articles d'opinió arguments d'autoritat i de quantitat.
5. Conèixer i participar en la preparació i l'execució d'un debat.
6. Valorar positivament els debats com l'argumentació oral per excel·lència.
7. Conèixer les característiques més rellevants del context històric i de la narrativa de postguerra a partir de l'observació de fotografies, pel·lícules i de la lectura de textos relacionats amb l'època.
8. Relacionar l'etapa històrica compresa des de la Guerra Civil espanyola fins a l'actualitat amb la literatura que s'hi va crear.
9. Explicar l'aportació de Vicent Andrés Estellés, Mercè Rodoreda i Pere Quart a la nostra literatura.
10. Explicar les característiques de la literatura de postguerra, com també les de la poesia realista o social.
11. Explicar el procés de minorització de la nostra llengua com a resultat d'uns fets històrics concrets.
12. Conèixer els factors que posen de manifest el procés de minorització lingüística del valencià: exclusió dels àmbits de prestigi, augment de les diferències dialectals, disminució del nombre de parlants i interferència del castellà.
13. Conèixer el fenomen d'interferència lèxica i semàntica com a conseqüència del procés de minorització lingüística del valencià.

14. Utilitzar els diferents tipus de diccionaris (generals, bilingües, de barbarismes, etc.) i els correctors informàtics com a eines de correcció lèxica.
15. Identificar i fer servir el mecanisme de la sinonímia en verbs d'ús habitual.
16. Sistematitzar l'ús dels verbs de la tercera conjugació.
17. Utilitzar les formes i les funcions dels pronoms febles de complement directe (CD) de tercera persona.
18. Analitzar les oracions compostes subordinades adverbials circumstancials de temps, de lloc i de manera.
19. Distingir i utilitzar *per* i *per a*.
20. Conèixer i aplicar les regles gramaticals sobre l'ús dels acrònims com a procediment d'abreviació.
21. Discriminar auditivament, articular correctament els sons [z] de casa i [s] de caça i aplicar les regles ortogràfiques per a l'ús de les consonants s, ss, z, c, ç i tz.
22. Veure i analitzar debats a la Xarxa.
23. Crear un còmic-protesta.
24. Fer un vídeo sobre un dels autors de la unitat: Mercè Rodoreda, Vicent Andrés Estellés o Pere Quart.

UNITAT 6: RUTES URBANES (pàgs. 178-213)

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Identificar els trets dels textos expositius a partir dels itineraris o rutes urbanes arrelades a un determinat espai geogràfic.
2. Elaborar itineraris turístics sobre plànols amb la intenció d'identificar les característiques més rellevants dels nostres paratges naturals i espais culturals i urbans.
3. Elaborar articles d'opinió relacionats amb el tema de la unitat adreçats a entitats oficials, com ara un ajuntament, un museu...
4. Conèixer els aspectes més destacats de la Postmodernitat a partir d'imatges que arrepleguen les tendències artístiques de la dècada dels 70.
5. Identificar els esdeveniments socials més rellevants dels setantes.
6. Identificar les característiques de la literatura postmoderna mitjançant la lectura de narracions costumistes urbanes d'autors com Quim Monzó.
7. Refer i interpretar un fragment d'una obra teatral donada.
8. Verbalitzar per escrit i oralment els recursos teatrals d'un musical, com ara *Mar i Cel* de la companyia de teatre Dagoll-Dagom.
9. Identificar els segles XIX i XXI com a segles en què la nostra llengua completa el procés de construcció pel que fa als primers intents de codificació i de creació d'un estàndard, com també de normativització.
10. Comprendre i valorar, a partir de la realitat sociolingüística, la necessitat de recuperar un ús normalitzat del valencià.
11. Conèixer els factors que concorren en un procés de minorització lingüística, i especialment, en el valencià.
12. Conèixer el significat de mots sociolingüístics relacionats amb el procés de construcció de la nostra llengua, com ara diversitat lingüística, drets lingüístics, estàndard, interferència lingüística, llengües romàniques i minorització lingüística.
13. Utilitzar els procediments onomasiològics (la derivació, la composició, la siglació i els manlleus) i semasiològics (la metàfora) per a generar neologismes.

14. Sistematitzar l'ús dels verbs irregulars més freqüents: *ser, estar, tenir o tindre, venir o vindre, fer, voler, poder, anar, eixir i viure*.
15. Utilitzar les formes i les funcions dels pronoms febles de complement indirecte (CI) de tercera persona.
16. Aplicar les normes de combinació de dos pronoms febles (un CD i un CI).
17. Analitzar les oracions compostes subordinades adverbials de relació causa-efecte finals, causals i consecutives.
18. Distingir i utilitzar *doncs* i *perquè*.
19. Conèixer i aplicar les regles gramaticals sobre l'ús de les sigles com a procediment d'abreviació.
20. Discriminar auditivament i articular correctament els sons [d₃] de major i [λ] de millor.
21. Aplicar les normes ortogràfiques de les consonants *m, n, ny, ll* i de la semivocal *i*.
22. Dissenyar una ruta cultural fent servir Google Maps.
23. Treballar el contingut de fragments teatrals de Dagoll-Dagom, d'Els Joglars, d'Els Comediants, etc.

UNITAT 7: QUE NO PARE LA MÚSICA! (pàgs. 214-267)

En acabar la unitat, els aprenents han de ser capaços de:

1. Valorar amb actitud crítica i creativa el món de la música actual en valencià.
2. Conèixer els elements bàsics d'un mapa conceptual.
3. Crear mapes conceptuais sistematitzant les idees de cançons de diferents grups musicals.
4. Escoltar i interpretar lletres de cançons de la denominada Nova Cançó.
5. Identificar en lletres de cançons de grups musicals actuals referències intertextuals i expressions populars que formen part de l'imaginari col·lectiu valencià.
6. Llegir i interpretar fragments de diferents gèneres literaris actuals, com ara «Divisa», de Maria-Mercè Marçal; *El mètode Grönholm*, de Jordi Galceran o *Te deix, amor, la mar com a penyora*, de Carme Riera, amb la intenció d'identificar temes literaris de tots els temps: identitat, amor, sexe, misteri, intriga, etc.
7. Reconèixer aspectes de la nostra identitat cultural i del nostre passat històric en textos literaris d'obres narratives actuals d'autors com Ferran Torrent, Xavier Aliaga, Jaume Cabré o Joaquim González Caturla.
8. Expressar l'opinió pròpia sobre temes de la literatura universal.
9. Reconèixer i valorar positivament les principals varietats geogràfiques, l'extensió i el nombre de parlants de la nostra llengua.
10. Identificar els principals trets fonètics dels blocs dialectals i d'altres característiques secundàries de la variació geogràfica dels nostres parlars.
11. Conèixer la realitat lingüística valenciana on conviuen dues llengües oficials, repartides de manera diversa, i les subvarietats del valencià.
12. Valorar positivament la varietat estàndard com a vehicle de comunicació interdialectal.
13. Valorar positivament i críticament el procés de normalització lingüística del valencià.
14. Analitzar i interpretar l'ús social de l'idioma a partir d'unes dades donades.
15. Utilitzar les unitats fraseològiques com a construccions semàntiques genuïnes, especialment les solidaritats lèxiques.
16. Utilitzar les unitats fraseològiques com a construccions semàntiques genuïnes, especialment les locucions i els refranys.

17. Utilitzar els verbs derivats de *batre*, *córrer*, *fondre*, *metre* i *rompre*.
18. Utilitzar correctament les formes no personals dels verbs: infinitiu, participi i gerundi.
19. Utilitzar les formes i les funcions dels pronoms febles atributs i del pronom complement predicatiu.
20. Utilitzar les formes i les funcions dels pronoms febles de complement circumstancial i del complement de règim verbal.
21. Aplicar les normes de combinació de dos pronoms febles qualsevol.
22. Analitzar les oracions compostes subordinades adverbials de relació-causa efecte: condicionals i concessives.
23. Analitzar les oracions compostes subordinades adverbials comparatives.
24. Distingir i utilitzar *perquè*, *per què* i *per a què*.
25. Distingir i utilitzar els verbs *ser* i *estar* en determinacions circumstancials de lloc.
26. Conèixer i aplicar les regles gramaticals sobre l'ús dels símbols com a procediment d'abreviació.
27. Discriminar i articular correctament els sons [λ] i [j] .
28. Aplicar les normes ortogràfiques de *tl*, *tll*, *l·l*, *mb*, *mp*, *mpt*, *mm*, *nn* i *nv*.
29. Discriminar i articular correctament els sons de *gendre* [d₃] i de *ioga* [j].
30. Fer servir les indicacions sobre l'ús dels tipus de lletra redona, cursiva i negreta.
31. Aplicar totes les convencions ortogràfiques en el dictat.
32. Escoltar música en valencià a la Xarxa i difondre-la per mitjà de codis QR.
33. Crear un mapa conceptual digital.
34. Descobrir dades dels autors de la unitat a la Xarxa.

5. CONTINGUTS de VALENCIÀ 4t ESO: Llengua i Literatura

	I. CONTACTE	II. COMUNICACIÓ	III. LITERATURA	IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES
UNITAT 1	QUI PERD ELS ORÍGENS PERD LA IDENTITAT	<ul style="list-style-type: none"> La descripció objectiva i subjectiva. Els recursos retòrics del text descriptiu. Sentiments i sensacions. 	<ul style="list-style-type: none"> El Romanticisme i la Reinaxença. Època. Característiques del Romanticisme. Jacint Verdaguer Teodor Llorente Àngel Guimerà Antoni de Bofarull 	<ul style="list-style-type: none"> Som iguals: som diferents. Una terra per a moltes llengües. Per què tantes llengües? Les llengües formen famílies. El tresor de la diversitat lingüística.
UNITAT 2	EL NOSTRE MÓN	<ul style="list-style-type: none"> El text narratiu. El reportatge. 	<ul style="list-style-type: none"> Realisme-Naturalisme. L'època. Característiques de la novel·la realista. Narcís Oller Charles Dickens 	<ul style="list-style-type: none"> Som iguals: som diferents. Tot un món de llengües ací a la vora. Com sonen?
UNITAT 3	I TU, QUÈ VOLS SER QUAN SERÀS GRAN...?	<ul style="list-style-type: none"> El text narratiu. Biografia i autobiografia. 	<ul style="list-style-type: none"> El Modernisme: motor de canvi. L'època. Característiques de l'estètica modernista. Joan Puig i Ferrater Joan Maragall 	<ul style="list-style-type: none"> Una llengua romànica o neolatina. La família de llengües nascudes del llatí.
UNITAT 4	L'ART A L'ATAC!	<ul style="list-style-type: none"> El text argumentatiu. L'article d'opinió. 	<ul style="list-style-type: none"> Les Avantguardes, una revolució cultural. L'època. Característiques i tècniques d'escriptura. Carles Salvador i Gimeno Joan Salvat-Papasseit Josep Vicent Foix 	<ul style="list-style-type: none"> La història de la llengua i la història de nosaltres: des dels orígens fins el segle XV

V. CONEGUEM LA LLENGUA	VI. TALLER DIGITAL	VII. RESUM	VIII. COMPROVACIÓ
<p>Lèxic</p> <ul style="list-style-type: none"> El lèxic del món fantàstic. Verbs d'ús bàsic i sinònims. <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> Morfologia nominal: el gènere dels substantius i adjectius. Morfologia verbal: les perífrasis d'obligació. El passat perifràstic. L'oració: l'orde dels components i la concordança. <i>Tan</i> o <i>tant</i>. <p>Fonètica i ortografia</p> <ul style="list-style-type: none"> Les consonants oclusives finals de mot o de síl·laba. 	<ul style="list-style-type: none"> Biografies digitals dels autors de la Renaixença. Un àlbum digital sobre l'entorn. WebQuest «Identitat digital versus identitat real». Portafoli de lectura 2.0 Test final. 		
<p>Lèxic</p> <ul style="list-style-type: none"> Els verbs de dicció: <i>parlar</i>, <i>dir</i>... Verbs d'ús bàsic quasi-sinònims. <p>Morfologia i Sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> Morfologia nominal: el nombre dels substantius i adjectius. Morfologia verbal: les perífrasis de probabilitat i d'imminència. El passat perifràstic i el passat simple. L'oració simple i la composta. Tipus d'oracions compostes. L'anàlisi sintàctica. <i>Quan</i> o <i>quant</i>. <p>Fonètica i ortografia</p> <ul style="list-style-type: none"> L'accentuació divergent entre llengües. Accentuació, dièresi i hiat. 	<ul style="list-style-type: none"> Narració visual sobre el nostre món. Cacera del tresor «Cercant el patrimoni plurilingüe d'Espanya». Test final. 		
<p>Lèxic</p> <ul style="list-style-type: none"> El vocabulari de les arts. Verbs d'ús bàsic. <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> Morfologia verbal: el present d'indicatiu i de subjuntiu de la primera conjugació. Els relatius: <i>que</i>, <i>què</i>, <i>on</i>, <i>qui</i>, i <i>el qual</i>, <i>la qual</i>, <i>els quals</i> i <i>les quals</i>. Les oracions compostes subordinades. Les subordinades substantives. <i>Si no</i> o <i>sinó</i>. <p>Fonètica i ortografia</p> <ul style="list-style-type: none"> Les vocals <i>e</i> i <i>o</i> obertes i tancades. L'ús de les majúscules i les minúscules. 	<ul style="list-style-type: none"> Cartell digital modernista. Mandala modernista. WebQuest «Barcelona, seu del Modernisme». Test final. 		
<p>Lèxic</p> <ul style="list-style-type: none"> Els orígens del nostre lèxic. <p>Morfologia i sintaxi</p> <ul style="list-style-type: none"> Morfologia verbal: la segona conjugació. Verbs velaritzats. Els relatius: el relatiu possessiu i el relatiu neutre. Les oracions compostes subordinades de relatiu. <i>Si</i>, <i>sí</i> o <i>s'hi</i>. <p>Fonètica i ortografia</p> <ul style="list-style-type: none"> Les abreviatures. Els sons [dʒ] i [tʃ] i grafies <i>j</i>, <i>g</i>, <i>tj</i>, <i>tg</i>, <i>x</i>, <i>tx</i>, <i>ig</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> Concurs d'articles d'opinió. Fem art? Cacera del tresor «Els poetes d'Avantguarda». Test final. 		

	I. CONTACTE	II. COMUNICACIÓ	III. LITERATURA	IV. LES PERSONES I LES LLENGÜES
UNITAT 5	HEROÏNES D'ARA	<ul style="list-style-type: none"> El text argumentatiu. El debat. 	<ul style="list-style-type: none"> La literatura de postguerra: una lliçó d'història. L'època. Característiques generals. Mercè Rodoreda Vicent Andrés Estellés Pere Quart 	<ul style="list-style-type: none"> La història de la llengua i la història de nosaltres: la història de l'ascens i de la davallada (ss. xvi-xviii).
UNITAT 6	RUTES URBANES	<ul style="list-style-type: none"> El text expositiu. 	<ul style="list-style-type: none"> Mons, imatges i estètiques postmodernes. Característiques de la literatura postmoderna. El teatre espectacle. La narrativa costumista urbana: Quim Monzó 	<ul style="list-style-type: none"> La història de la llengua i la història de nosaltres: el camí cap a la recuperació (ss. xix-xxi).
UNITAT 7	QUE NO PARE LA MÚSICA!	<ul style="list-style-type: none"> El mapa conceptual. 	<ul style="list-style-type: none"> La literatura actual. La identitat, la rebel·lió. L'amor, el sexe. El misteri i la intriga. Memòria històrica. 	<ul style="list-style-type: none"> Unitat i diversitat: la variació i l'estàndard. El present i el futur: la planificació lingüística.

V. CONEGUEM LA LLENGUA

Lèxic

- La interferència lèxica i semàntica: castellanismes i anglicismes.
- Verbs d'ús bàsic.

Morfologia i sintaxi

- Morfologia verbal: la tercera conjugació.
- Els pronoms personals febles: els pronoms de complement directe.
- Les oracions compostes subordinades adverbials. Les subordinades adverbials circumstancials (de temps, de lloc i de manera).
- Per o per a*.

Fonètica i ortografia

- Els acrònims.
- Els sons [z] i [s] i grafies s, ss, z, c, ç, tz.

Lèxic

- Els neologismes.

Morfologia i sintaxi

- Repàs de morfologia verbal.
- Els pronoms personals febles: els pronoms de complement indirecte i la combinació del complement directe (CD) i el complement indirecte (CI).
- L'oració. Les oracions compostes subordinades adverbials de relació causa-efecte: finals, causals i consecutives.
- Doncs i perquè*.

Fonètica i ortografia

- L'abreviació: les sigles.
- Repàs de fonètica i ortografia: els sons de major i de millor; les grafies *j, tj, g, tg, ll, i*.

Lèxic

- La fraseologia.
- Les locucions. Els refranys.

Morfologia i sintaxi

- Repàs de morfologia verbal. Els verbs derivats de *batre, cloure, córrer, fondre, metre i remetre*. Les formes no personals del verb: infinitiu, participi i gerundi.
- Els pronoms personals febles. Els pronoms atribut i el pronom complement predicatiu. La combinació de pronoms febles. Els pronoms de complement circumstancial i de règim. La combinació de pronoms febles.
- L'oració. Les oracions compostes subordinades adverbials de relació causa-efecte: condicionals, concessives i comparatives.
- Perquè / per què / per a què*.
- Ser o estar?*

Fonètica i ortografia

- Les abreviacions: els símbols.
- Repàs de fonètica i ortografia. Els sons de *ramell* i de *remei*; les grafies *tl, tll, l·l, mb, mp, mpt, mm, nn, nv*.
- El tipus de lletra: la redona, la cursiva i la negreta.

VI. TALLER DIGITAL

- Debats a la Xarxa.
- No un còmic, sinó un còmic-protesta.
- WebQuest «Rodoreda, Estellés i Quart en vídeo».
- Test final.

- Ruta digital.
- Quim Monzó al cinema!
- Cacera del tresor «El teatre espectacle».
- Test final.

- La nostra música a la Xarxa.
- Dibuixant mapes conceptuals digitals.
- WebQuest «Una de detectius...».
- Test final.

VII. RESUM

VIII. COMPROVACIÓ

6. CRITERIS D'AVALUACIÓ de VALENCIÀ 4t ESO: Llengua i Literatura

Bloc 1: Escoltar i parlar

BL1.1. Participar activament i respectuosament en intercanvis comunicatius, reals o dramatitzats, especialment en els representatius dels mitjans de comunicació social i dels àmbits professional i administratiu, sobre temes polèmics de l'actualitat, defenent críticament les opinions pròpies amb fluïdesa i riquesa lèxica; ajustant el registre, el to i les normes de cortesia a la situació comunicativa, i utilitzant les estratègies d'interacció oral.

CC: CCLI CAA CSC

BL1.2. Participar en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat, donar suport a companys i companyes demostrant empatia i reconeixent les seues aportacions, així com utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

CC: CCLI SIEE CSC

BL1.3. Interpretar textos orals i audiovisuals de gèneres, tipologies i registres diferents, propis dels àmbits personal, acadèmic, social, professional i administratiu, especialment periodístics i publicitaris, analitzant els elements formals i de contingut, la informació no verbal i les convencions pròpies del gènere, i utilitzant les estratègies de comprensió oral adequades al text i al propòsit de l'escolta, per a construir-se una opinió crítica.

CC: CCLI CAA SIEE CSC

BL1.4. Produir de forma oral, amb el suport de les TIC i l'ajuda del professor, textos formals dels àmbits acadèmic i social de temes relacionats amb el currículum i l'actualitat, especialment de tipologia textual expositiva i argumentativa, utilitzant les estratègies d'expressió oral i els elements no verbals adequats a la situació comunicativa i a l'objectiu proposat, i aplicant les propietats textuais i la riquesa lèxica, per a practicar aprenentatges lingüístics i estructurar el pensament.

CC: CCLI CAA

BL1.5. Avaluar, de manera autònoma, les produccions orals pròpies i dels companys, atenent la quantitat, qualitat, rellevància, pertinència i claredat i les normes de prosòdia, per a progressar en la competència comunicativa oral.

CC: CCLI CAA

BL1.6. Buscar i seleccionar informació sobre els entorns laborals, professions i estudis vinculats als coneixements del nivell educatiu; analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per a desenrotllar-los, i comparar-los amb les seues pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional.

CC: CSC SIEE

Bloc 2: Llegir i escriure

BL2.1. Interpretar textos escrits dels àmbits personal, acadèmic, social, professional i administratiu, amb especial atenció als gèneres periodístics informatius i d'opinió, als textos publicitaris dels mitjans de comunicació de masses i als textos dels àmbits professional i administratiu, a través de l'anàlisi dels elements formals i de contingut propis del nivell educatiu, utilitzant les estratègies de comprensió lectora adequades al text i a l'objectiu de la lectura, per a construir el significat global del text.

CC: CCLI CAA CSC

BL2.2. Planificar i escriure, amb adequació, coherència, cohesió, correcció ortogràfica i gramatical i lèxica del nivell educatiu, textos, en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic, social, professional i administratiu, de diverses tipologies, centrant-se en els gèneres periodístics informatius i d'opinió, en textos publicitaris amb sentit creatiu i estètic i en textos dels àmbits professional i administratiu amb ajuda de models, aplicant les estratègies del procés d'escriptura i utilitzant un llenguatge no discriminatori.

CC: CCLI CAA CSC SIEE

BL2.3. Avaluar, amb autonomia, els textos escrits propis o aliens com a part del procés d'escriptura, identificant els errors d'adequació, coherència, cohesió i correcció del nivell educatiu, i resolent els dubtes de forma autònoma, amb l'ajuda de diccionaris impresos o digitals i altres fonts de consulta.

CC: CCLI CAA

BL2.4. Sintetitzar textos orals i escrits argumentatius utilitzant esquemes, taules, mapes conceptuals i resums; seleccionant les informacions essencials; generalitzant informacions relacionades i elaborant un text coherent i cohesionat que no reproduïska literalment parts del text original ni incloga interpretacions personals, per a usar la informació amb finalitats diverses segons la situació de comunicació.

CC: CCLI CAA

BL2.5. Realitzar, amb sentit crític i creativitat, tasques o projectes de treball individuals o col·lectius, amb autonomia, sobre temes del currículum (amb especial interès per les obres literàries) o sobre temes socials, científics, culturals, professionals i literaris motivadors per a l'alumnat, seguint les fases del procés d'elaboració d'un projecte de treball, contrastant la informació, citant-ne adequadament la procedència, incloent-hi la bibliografia i la bibliografia web, i fent una previsió de recursos i temps ajustada als objectius proposats; adaptar-lo a canvis i imprevistos transformant les dificultats en possibilitats; avaluar amb ajuda de guies el procés i el producte final, i comunicar de forma personal els resultats obtinguts.

CC: CCLI SIEE

BL2.6. Realitzar projectes de treball individuals i en equips cooperatius sobre temes del currículum (amb especial interès per les obres literàries) o sobre temes socials, científics i culturals, buscant i seleccionant informació en mitjans digitals de forma contrastada; editar continguts per mitja d'aplicacions informàtiques d'escriptori o servicis de la web, i col·laborar i comunicar-se amb altres filtrant i compartint informació i continguts digitals de forma segura i responsable.

CC: CD CAA SIEE

BL2.7. Realitzar amb autonomia, de forma eficaç, tasques o projectes; tindre iniciativa per a emprendre i proposar accions sent conscient de les seues fortaleeses i debilitats; mostrar curiositat i interès durant el desenrotllament d'estos, i actuar amb flexibilitat buscant per iniciativa pròpia solucions alternatives.

CC: SIEE

Bloc 3: Coneixement de la llengua

BL3.1. Identificar les distintes categories gramaticals que componen un text, propi o alié, i establir la concordança entre estes, classificar-les, analitzar-les morfològicament, i reconèixer el paper gramatical, sintàctic i semàntic que exercixen en el discurs, i utilitzar-les correctament per a avançar en la comprensió i creació correcta de textos propis dels àmbits periodístic, professional i administratiu.

CC: CCLI

BL3.2. Crear i revisar textos escrits aplicant correctament les normes ortogràfiques de la llengua pròpies del nivell educatiu.

CC: CCLI CAA

BL3.3. Identificar els distints procediments de creació del lèxic, propis del nivell, distingint entre els morfològics, préstecs d'altres llengües i l'origen del lèxic pròpia, per a enriquir el vocabulari.

CC: CCLI CAA

BL3.4. Explicar els distints nivells de significat de paraules i expressions identificant l'ús connotatiu i denotatiu de la llengua per a captar el sentit global d'un text; aplicar l'ús connotatiu i denotatiu de la llengua en l'elaboració de textos.

CC: CCLI CAA

BL3.5. Identificar l'estructura i els nexes propis d'oracions coordinades, juxtaposades i d'oracions subordinades substantives, adjectives, adverbials pròpies i d'implicació lògica i analitzar-les morfosintàcticament, per a, de forma autònoma, expressar-se i redactar textos dels àmbits periodístic, professional i administratiu amb major correcció i propietat.

CC: CCLI CAA

BL3.6. Reconéixer les propietats textuais en textos dels àmbits periodístics, laboral i administratiu, i aplicar-les al comentari pragmàtic, per a compondre textos orals i escrits amb adequació, coherència i cohesió.

CC: CCLI CAA CSC

BL3.7. Explicar el marc jurídic de les llengües cooficials a la Comunitat Valenciana, així com establir els trets de la varietat estàndard, reconeixent la importància de l'existència d'una norma de la llengua com a element de cohesió cultural.

CC: CCLI CSC

Bloc 4: Educació literària

BL4.1. Realitzar lectures d'obres literàries pròximes als seus gustos, triades lliurement o a proposta del professor, en silenci, en veu alta o participant en dramatitzacions i improvisacions de textos adequats al nivell, aplicant tècniques expressives i teatrals.

CC: CCLI SIEE CEC

BL4.2. Elaborar un portfolio, amb una selecció de documents i creacions realitzats a partir de lectures, literàries i no literàries, pròximes als seus interessos, de forma reflexiva i crítica.

CC: CCLI SIEE CEC

BL4.3. Exposar, en suports diversos, orals i escrits, les conclusions crítiques i raonades, sobre les connexions entre la literatura, les arts i la ciència, analitzant i comparant obres, personatges, temes i tòpics universals, del segle XIX a l'actualitat, en creacions de diferent naturalesa (cine, música, pintura, textos literaris i dels mitjans de comunicació, etc.).

CC: CCLI CAA SIEE CEC

BL4.4. Analitzar un corpus de textos literaris, del segle XIX a l'actualitat, seleccionats entorn d'un tema o tòpic comú, com a forma d'aproximació a la literatura, identificant els trets essencials del context sociocultural i literari de l'època i les característiques del gènere i realitzant un comentari de forma i contingut per a expressar raonadament les conclusions extretes, per mitja de la formulació d'opinions personals.

CC: CCLI CAA CEC SIEE

7. ESTÀNDARDS D'APRENTATGE AVALUABLES de VALENCIÀ 4t ESO: Llengua i Literatura

Bloc 1: Escoltar i parlar

- BL1.1.1.** Participa en intercanvis comunicatius dels àmbits acadèmic i social sobre temes de l'actualitat o pròxims als seus interessos.
- BL1.1.2.** Participa en intercanvis comunicatius utilitzant el registre formal, les normes de cortesia i les estratègies d'interacció oral.
- BL1.1.3.** Participa en intercanvis comunicatius aportant arguments raonats per a defensar les opinions pròpies de manera clara i ordenada.
- BL1.1.4.** Participa en intercanvis comunicatius prestant atenció a la pronunciació i a la gestualitat.

- BL1.2.1.** Participa en equips de treball per a aconseguir metes comunes assumint diversos rols amb eficàcia i responsabilitat.
- BL1.2.2.** Participa en equips de treball per a aconseguir metes comunes i dóna suport a companys i companyes, demostra empatia i reconeix les seues aportacions.
- BL1.2.3.** Participa en equips de treball per a aconseguir metes comunes utilitzant el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies.

- BL1.3.1.** Interpreta textos orals i audiovisuals propis del social, professional i administratiu, especialment periodístics i publicitaris, per a construir-se una opinió crítica.
- BL1.3.2.** Interpreta textos orals i audiovisuals analitzant els elements formals i de contingut, la informació no verbal i les convencions pròpies del gènere.
- BL1.3.3.** Interpreta textos orals i audiovisuals utilitzant les estratègies de comprensió oral adequades al text i al propòsit de l'escolta.

- BL1.4.1.** Produeix de forma oral, amb el suport de les TIC i la supervisió del professor, textos formals dels àmbits acadèmic i social, per a practicar aprenentatges lingüístics i estructurar el pensament.
- BL1.4.2.** Produeix, de forma oral, amb el suport de les TIC i la supervisió del professor, textos formals dels àmbits professional i administratiu, amb especial atenció als gèneres periodístics i publicitaris dels mitjans de comunicació, per a practicar aprenentatges lingüístics i estructurar el pensament.
- BL1.4.3.** Produeix, de forma oral textos breus utilitzant les estratègies d'expressió oral i els elements no verbals adequats a la situació comunicativa i a l'objectiu proposat, i ajusta el registre al grau de formalitat.

BL1.4.4. Produeix, de forma oral textos breus aplicant les propietats textuais i l'expressivitat adequada al registre utilitzat.

BL1.5.1. Avalua, de manera autònoma, les produccions orals, atenent la quantitat, qualitat, rellevància, pertinència i claredat i les normes de prosòdia, per a progressar en la competència comunicativa oral.

BL1.6.1. Busca i selecciona informació rellevant sobre els entorns laborals, professions i estudis vinculats als coneixements del nivell educatiu.

BL1.6.2. Analitza els coneixements, habilitats i competències dels estudis i professions vinculats als coneixements del nivell educatiu.

BL1.6.3. Compara les habilitats i competències que requereixen els estudis i professions vinculats als coneixements del nivell educatiu amb les seues pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional.

Bloc 2: Llegir i escriure

BL2.1.1. Interpreta textos escrits, amb especial atenció als genres periodístics informatius i d'opinió, als textos publicitaris dels mitjans de comunicació de masses i als textos dels àmbits professional i administratiu, per a construir el seu significat global.

BL2.1.2. Interpreta textos escrits a través de l'anàlisi dels elements formals i de contingut propis del nivell educatiu.

BL2.1.3. Interpreta textos escrits utilitzant les estratègies de comprensió lectora adequades al text i a l'objectiu de la lectura.

BL2.2.1. Aplica les estratègies de planificació en el procés d'escriptura de textos de diverses tipologies, de forma autònoma o amb ajuda.

BL2.2.2. Escriu, amb adequació, coherència, cohesió, pròpies del nivell educatiu, textos, en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic, social, professional i administratiu, de diverses tipologies, de forma autònoma o amb ajuda.

BL2.2.3. Escriu, amb correcció ortogràfica i gramatical pròpies del nivell educatiu, textos, en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic i social, professional i administratiu, de diverses tipologies, de forma autònoma o amb ajuda.

BL2.2.4. Escriu, amb correcció lèxica pròpia del nivell educatiu, textos, en suports diversos, dels àmbits personal, acadèmic i social, professional i administratiu, de diverses tipologies, de forma autònoma o amb ajuda.

BL2.2.5. Escriu textos utilitzant un llenguatge no discriminatori.

- BL2.3.1.** Avalua, amb autonomia, els textos escrits propis o aliens com a part del procés de revisió de l'escriptura, i identifica errors d'adequació, coherència i cohesió del nivell educatiu.
- BL2.3.2.** Avalua, amb autonomia, els textos escrits propis o aliens com a part del procés de revisió de l'escriptura i identifica els errors de correcció (ortogràfica i gramatical) del nivell educatiu.
- BL2.3.3.** En el procés de revisió de textos escrits, resol els dubtes de forma autònoma amb l'ajuda de diccionaris impresos o digitals i altres fonts de consulta.
- BL2.4.1.** Sintetitza, utilitzant els procediments de síntesi adequats al nivell educatiu i a la tipologia textual, seleccionant les informacions essencials i generalitzant informacions relacionades, textos orals i escrits argumentatius, per a usar la informació amb finalitats diverses segons la situació de comunicació.
- BL2.4.2.** Elabora un text coherent i cohesionat que no reproduïx literalment parts del text original ni inclou interpretacions personals.
- BL2.5.1.** Realitza amb autonomia, sentit crític i originalitat projectes de treball individuals i en equips cooperatius sobre temes diversos relacionats amb els àmbits periodístic o professional seguint les fases del procés d'elaboració (planificació, supervisió, avaluació i comunicació).
- BL2.5.2.** Cita adequadament la procedència de la informació utilitzada en els projectes de treball que realitza i hi inclou una bibliografia i bibliografia web.
- BL2.5.3.** Fa una previsió de recursos i temps ajustada als objectius proposats, l'adapta a canvis i imprevistos i transforma les dificultats en possibilitats.
- BL2.5.4.** Avalua, amb ajuda de guies, el procés i el producte final, i comunica de forma personal els resultats obtinguts.
- BL2.6.1.** Realitza projectes de treball buscant i seleccionant informació en mitjans digitals a partir d'una estratègia de filtratge de forma contrastada; la registra en paper de forma acurada o l'emmagatzema digitalment en dispositius informàtics i servicis de la xarxa.
- BL2.6.2.** Col·labora i es comunica per a construir un producte o tasca col·lectiva filtrant i compartint informació i continguts digitals i utilitzant les ferramentes de comunicació TIC, servicis de la web social i entorns virtuals d'aprenentatge.
- BL2.6.3.** Realitza projectes de treball i crea i edita continguts digitals (documents de text, presentacions multimèdia i produccions audiovisuals) per mitja d'aplicacions informàtiques d'escriptori o servicis de la web aplicant-hi els diferents tipus llicències.
- BL2.6.4.** Aplica bones formes de conducta en la comunicació en entorns virtuals i preveu i denuncia males practiques com el ciberassetjament, i en protegeix els altres.

- BL2.7.1.** Té iniciativa per a proposar i emprendre accions que contribuïsquen a realitzar, de forma eficaç, tasques o projectes individuals o col·lectius.
- BL2.7.2.** Reconeix amb autonomia les seues forteses i les utilitza adequadament, identifica les seues debilitats i s'esforça per superar-les.
- BL2.7.3.** Manté amb autonomia la curiositat i l'interés durant tot el procés de realització de tasques o projectes.
- BL2.7.4.** Actua amb flexibilitat davant d'obstacles i dificultats, i busca per iniciativa pròpia solucions.

Bloc 3: Coneixement de la llengua

- BL3.1.1** Identifica les distintes categories gramaticals que componen un text narratiu, descriptiu, instructiu, expositiu i argumentatiu; estableix la concordança entre aquestes i les classifica.
- BL3.1.2.** Identifica les categories gramaticals d'un text propi o alié i les analitza morfològicament, i reconeix el paper gramatical, sintàctic i semàntic que exercixen en el discurs.
- BL3.1.3.** Crea i revisa textos propis dels àmbits periodístic, professional i administratiu utilitzant correctament les categories gramaticals.
- BL3.2.1.** Crea i revisa textos escrits aplicant-hi correctament les normes ortogràfiques de la llengua pròpies del nivell educatiu.
- BL3.3.1.** Identifica els distints procediments de creació del lèxic, propis del nivell educatiu, per a enriquir el vocabulari.
- BL3.4.1.** Explica els distints nivells de significat de paraules i expressions, i identifica l'ús connotatiu i denotatiu de la llengua per a captar el sentit global d'un text.
- BL3.4.2.** Aplica l'ús connotatiu i denotatiu de la llengua en l'elaboració de textos.
- BL3.5.1.** Identifica l'estructura i els nexes propis d'oracions coordinades, juxtaposades i d'oracions subordinades substantives, adjectives, adverbials pròpies i d'implicació lògica, per a, de forma autònoma, expressar-se i redactar textos amb major correcció i propietat.
- BL3.5.2.** Analitza morfosintàcticament oracions coordinades, juxtaposades i d'oracions subordinades substantives, adjectives, adverbials pròpies i d'implicació lògica per a, de forma autònoma, expressar-se i redactar textos amb major correcció i propietat.

BL3.6.1. Reconeix les propietats textuais en textos dels àmbits periodístics, laboral i administratiu per a compondre textos orals i escrits amb adequació, coherència i cohesió.

BL3.6.2. Aplica els coneixements sobre les propietats textuais en textos dels àmbits periodístics, laboral i administratiu comentari pragmàtic, per a utilitzar-les en la composició de textos orals i escrits.

BL3.7.1. Explica el marc jurídic de les llengües cooficials a la Comunitat Valenciana.

BL3.7.2. Estableix els trets de la varietat estàndard en la lectura i l'audició de textos de diferents tipologies i àmbits.

Bloc 4: Educació literària

BL4.1.1. Realitza lectures d'obres literàries pròximes als seus gustos, triades lliurement o a proposta del professor, en silenci, en veu alta o participant en dramatitzacions i improvisacions de textos adequats al nivell, aplicant-hi tècniques expressives i teatrals.

BL4.2.1. Elabora un portfolio, amb una selecció de documents i creacions realitzats a partir de lectures adequades al nivell, de forma reflexiva i crítica.

BL4.3.1. Exposar, en suports diversos, orals i escrits, les conclusions crítiques i raonades, sobre les connexions entre la literatura, les arts i la ciència, analitzant i comparant obres, personatges, temes i tòpics universals, del segle XIX fins a l'actualitat, en creacions de diferent naturalesa.

BL4.4.1. Analitza un corpus de textos literaris, del segle XIX a l'actualitat, seleccionats entorn d'un tema o tòpic comú, com a forma d'aproximació a la literatura.

BL4.4.2. Identifica els trets essencials del context sociocultural i literari de l'època i les característiques del gènere dels textos literaris, del segle XIX a l'actualitat, analitzats.

BL4.4.3. Realitza un comentari de forma i contingut per a expressar raonadament les conclusions extretes de l'anàlisi dels textos literaris, del segle XIX a l'actualitat, per mitja de la formulació d'opinions personals.

